

jának előestéjén, a színház ünnepélyesen ki volt világítva, s a személyzet a „Néphymnuszt” énekelte. Közönség a nyitány után gyülekezett, mérsékelt számmal. Stéger iránt, ki ezuttal már 17-edszer lépett föl mint vendég, a közönség lelkesedése egy cseppet sem csökkent, sőt minden fölléptével erős-bül azon közhajítás, hogy vajha színházunk állandó tagjaul nyerhetné meg. Stégeren kívül teljes elismerésre méltólag működtek közre Hofbauer Zsófia, Markovics Ilka, Kőszeghi, Benza; ez utóbbi különösen kifoghatlan a jó kedvben, minék az a haszna van, hogy a közönséget a szörnnyü hőségben is derültségben tartja.

Vasárnap, aug. 18. „Peleskei notárius.” Bohózat 4 felv. Gaal József-től, zenéje Therntől. Ugy látszik, az újra felelevenített régi darab, minden gyengéi mellett is, kedvenczévé válik a karzatnak s az apró nemzedéknek, mely különösen a páholyokban ma is erősen volt képviselve s hangos jeleit adá örömeinek az egymást váltogató spectaculumok felett. Legnagyobb hatást tesz kétségkívül a vasasnémetek éneke s tánca, mit ma is ismételni kellett. Itt főmester Tóth Soma. Végül a Rákóczyt tüzzel énekelte az összes személyzet. A közönség nem távozott, míg rá nem kezdtek újra.

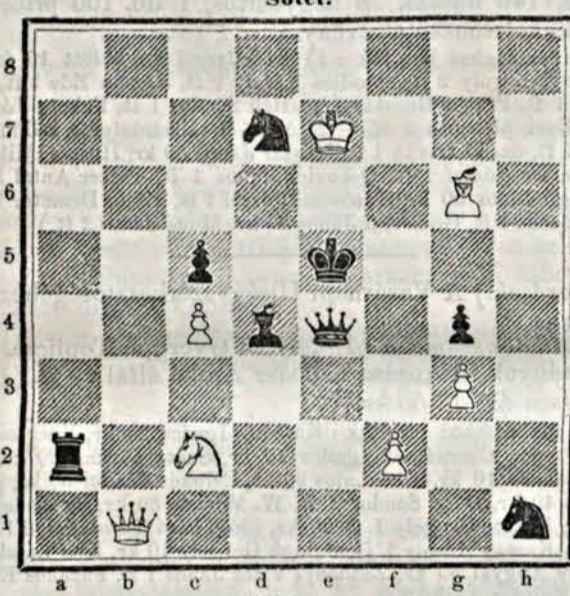
Hétfő, aug. 19. Stéger Ferenc fölléptei: „Tell Vilmos.” Opera 3 felv. Irta Rossini.

Kedd, aug. 20. Szent István ünnepe miatt a színház zárva volt. **Szerda, aug. 21. „A szigetvári vértanúk.”** Eredeti szomorujáték 4 felv. Irta Jókai Mór.

Csütörtök, aug. 22. „Fürdőre kell menni.” Vigjáték 1 felv. „Férj az ajtó előtt.” Operette 1 felv.

SAKKJÁTÉK.

87-ik sz. feladvány. — Kovács Lajostól (Balmaz-Ujváros).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 82-ik sz. feladvány megfejtése. (Pap Dezsőtől Pesten.)

Világos.
 1) Bc6 - c4
 2) Vb1 - b5
 3) H vagy h3 †

Sötét.
 Hb6 - c4: A)
 tetsz. sz.

Világos.
 1) ...
 2) Hd4 - e6:
 3) Vb1 - f5 †

Sötét.
 Hh2 - f3 C)
 Be5 - e6

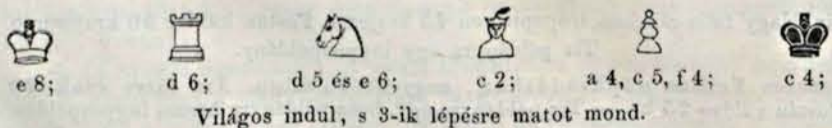
Világos.
 1) ...
 2) Hd4 - e6:
 3) Vb1 - f5 †

Sötét.
 B) Hh2 - f1
 tetsz. sz.
 C) Hh2 - f1
 tetsz. sz.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Lessen: báró Meszéna István. — Bécsben: Gold Samu. — B. Ujvárosban: Kovács Lajos. — Pesten: Cselkó György. — Parabutyban: Rothfeld József.

Rövid értesítések. Parabuty: R. J. A. 80. sz. feladványának most beküldött megfejtése helyes és hibátlan.

VI. feladvány. — Weisz J. A. tanártól (Budán).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

Szerkesztői mondanivaló.

5756. Lippa. Dr. Sz. Bocsanatot kell kérnünk hallgatásunkért. A korábban küldött jeles cikk kezünkhez érkezett, s úgy hittük, hogy legjobb válasz lesz rá, ha tüstént kiadjuk. Sokféle képen elfoglalt metszőink nem készülhettek el a rajzokkal, ez az oka a késedelemnek. Az újabb cikket, mint időhöz inkább kötöttet, közelebb; sietni fogunk a másikkal is. A pesti nyomdák — a betűszedők visszavonulásánál fogva — még mindig nem jöttek az elebbeni kerékvágásba. De az állapot napról napra javul. — Szíves üdvözlétünket.

5757. A két Pókal. A véghezvitt orvoslát után is igen sok baja van még e betegnek. Ime egy pár oda nem illő prózai daganat mindjárt a tetejéből:

„Elfogattak, a kik a hazának Szébb jövendőt ohajtottanak!” (Tottanak!)

Vagy: „Vérpad előtt áll Erdélynek színe, Szébb jövendőt sirba, porba dölve!” (A rim meg van löve.)

5758. Székesszék. Sz. Zs. Nem szokás ily magánügyeket hirlapilag tárgyalni. Ha egy kereskedői segédnek alapos panasza van főnöke ellen, bizonyosan talál módot, hogy az illető körben az igazságot kiderítse vagy sértett becsületét helyreállítsa. Az olvasó közönség nem törődik effélekkel.

5759. Kápolna vidéke. X. E. Ily megtámadások csak névaláirással s a felelősség elvállalásával adhatók.

5760. Szinyérváralja. N. A tudósítást egy másik már megelőzte, egyes részletei nem közölhetők.

5761. Tolcsva. Sz. S. Örömmel olvassuk, hogy a tolcsvai község érdemes tagjai annyira méltányolják a derék iskolatanító szervenvelyes szorgalmát, kitartását s lelkesedését. Az is igen nemes tett, hogy eddig 63 főt álló évi fizetését, a kifejtett szép siker tapasztalása után, 100 ftra emelték. Nem kívánhatunk egyebet, mint azt, hogy mind a megelégedés, mind a siker, mind a fizetés évről évre növekedjék.

5762. N. Kaporok. K. S. A czikk tárgyalalmaz miatt késett Kéziratok visszaküldésére — mint számtalanszor kimondtuk — nem vállalkozhatunk.

5763. Debreczen. Bonyhay J. A viszonyok egyáltalában nem kedvezők, most az oly vállalatokra, mint az öné. Sajnálva tudatjuk, hogy a munka érdekében tett lépéseink sikertelenek maradtak. Tessék mielebb rendelkezni a kézirat iránt — különben pusztulásnak indul.

Nyilt tér.*

(Hála nyilváníítás.) Tudjuk, hogy az Isten dicsőségére s közjó előmozdítására szentelt áldozat, bőven van jutalmazva a jóltevő belső érzete s öntudata által, de tudjuk azt is, mily nagy kötelessége a halányilváníítás annak is, ki az áldásnak részese lett.

Nagymélt. gróf Gyulay Ferenc szertárnagy ur, templomnok mennyezete s fedele megújítására, a felekezetestesen felülemelkedve, kegyelmesen ajándékozni méltóztatott három száz o. é. forintot.

Hálánkat azzal is kívánjuk kimutatni, hogy az áldozatot a nagy közönség előtt is nyilvánítsuk: hogy mások is, kiket a szerencse sokkal és bőven áldott meg, induljanak a dicső példa követésére.

Mi pedig nem szününk meg Istenünk előtt, kinek oltárára tétetett az áldozat, eszedezni: hogy *alamizsnája* (mint Kornelius századosé) *menjen fel az Ur elébe emlékeztenek okáért* — *A dadai hely. hitv. egyház előjárói.*

(Felhívás a tanítókhöz.) Kis-Köszeg vagy Batina (Baranya), aug. 1. A Vasárnapi Ujság 30. számában az „Egyházi és iskolai ügyek” rovatában volt szerencsém olvasni, hogy az üresedésbe jött pesti 6 rendes reál-tanári állomásra csak 104 tanár folyamodott; lehet, hogy a sok jó tanár ur közül regényes és valóban egészséges községünkbe nekünk is jutna egy. Ez élénk kis község épen a nagy dunai átkelésnél van. Atellenben a „Bezdani” gőzhajóállomási ügynökség.

Minél fogva szabad legyen az illetők figyelmébe ajánlani a következő felhívást: Emeltett baranyamegyei Kis-Köszeg vagy Batina községében (hol utolsó posta Bezdán) van egy jó házban 6 gyermek, kiket a szülők a reál-tanokban ohajtanának neveltetni (de a magyar és német nyelvet tökéletesen bírja az illető tanító); évenkénti járandósága lesz 300 ft., szabad koszt és szállás.

Az illető vállalkozó ur *augusztus végeig legyen szives megkeresni benünket*, bizony becsületes jó magyarok közt nem esik porba kenyere.

Baross Sándor, jegyző.

* E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a Szerk.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	◉ Nap-kelet nyug.	◐ Izraelit. naptár	☾ Hold-kelet nyug.
Augusztus	Aug. (ó)	6. p. 6. p.	Elul R.	6. p. 6. p.	
25 Vasár.	F 14 Laj. k. F13Laj	13A0Maxim	5 10 6 55 19	8 22 10 2	
26 Hétfő	Sámuel prof. Sámuel	14 B. A. f. v.	5 11 6 53 20	8 50 11 30	
27 Kedd	Kalaz. Józ. Gebhar	15 N. B. Assz	5 13 6 50 21	9 21 0 38	
28 Szerda	Ágoston Ágosto	16 Dimodes	5 15 6 48 22	10 1 1 37	
29 Csütör.	János feje v. K. Ján.	17 Miron v.	5 16 6 46 23	(na) 10 50 2 38	
30 Péntek	Lím. Róza sz. Róza	18 Florus	5 17 6 44 24Zsuzsa	11 48 3 24	
31 Szomb.	Rajmund hv. Isabella	19 Endre és t.	5 19 6 42 25 50. S.	* * 4 4	

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 28-án 2 óra 39 perczkor délután.

TARTALOM.

Vázlatok a magyar viselet történetéből (Képpel. Vége.) Vizelety Béla. — Smaragdok és zafirok. (Folytatás.) Jókai Mór. — Bujtogatás ellen. Pap Gábor. — A nők polgári helyzete különböző időkben és népeknél. (Folytatás.) — A kölni új múzeum és alapítója. (Képpel.) — Washington városa. (Képpel.) — Az üstökösökről. (Vége. Ábrákkal) Dr. Bardecz Lajos. — Arany mondatok. — Tárház: Levél a magyar erdőszert ügyében. Illes Nándor. — Községjegyzők fizetése Arad megyében. Lehoczky Lenárd. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — A magyar Akademia palotája. — Figyelmeztetés. — Színházi napló. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Nyilt tér. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

35-ik szám.

Nyolczadik évi folyam.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrubén 1½ iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpenzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Székács József.

Az országgyűlés feloszlatása után elcsendesült fővárosba némi élénkséget hozott be ismét rövid időre a magyarhoni ág. evangeli-kusoknak a mult hét közepén tartott egyetemes gyűlése. A hazai négy egyházkerület egyházi és világi küldöttei szép számmal jelentek meg, minék egyik oka kétségkívül az ez alkalommal megtörtént egyetemes főfelügyelő megválasztása volt. A lapok azóta kihirdették, hogy e fontos és diszes hivatalra báró Prónay Gábor *) nyerte meg az ev. egyházak többségének bizalmát, s hogy a beiktatás teljes ünnepélylyel és méltósággal ment véghez. Az egyház tagjainak élén ott láttuk ismét tevékeny részt venni mind az ünnepélyen, mind a gyűlés tárgyalásainak folyama alatt azon férfiu, a kinek régóta ismert és tisztelt nevével e helyen találkozunk.

Dr. Székács József, a pesti magyar evang. egyház lelkesze, mult év óta ül az u. n. bányakerület superintendensi székében, melynek hatásköre Besztercebányától és Selmecztől kezdve, Pest- és Csanádmegyéken keresztül, a Bánság legvégső szögletéig terjed. Az egyháznak közbizodalma, melyet a jeles hitszónok, az egyház ügyében fáradhatlan pap és tudós férfiú

már régóta birt, emel őt e terhes állomásra épen azon nehéz időkben, midőn az önkényuralom által kiadott hirhedett pápens magyar protestánsok önállóságát és szabadságát halálos döféssel fenyegette. Oly férfiakra volt e perczben szükség, kik a hatalom-szó ellenében rendithetlen meggyőződést s lelki bátorságot tanusítsanak, s azonfelül kellő tapintattal birjanak, hogy a csábitás mindennemű eszközeivel körülhálózott s itt ott megtántorodott egyházakat az előbbi törvényes és igaz utra visszatérítsék. Amaz idők s a pápens historiája tanusítja, hogy Istennek hála! oly férfiakat, kik meggyőzödésekért, az igazságot tűrni és szenvedni képesek, kik példák s fáradni nem tudó tevékenységük által a szellemet ébren tartani tudják, a magyar haza minden nemzedéke felmutatni képes. Tudva van, hogy e tevékeny férfiak diszes sorában foglal helyet Székács József is.

Azóta a visszaküldött törvényes viszonyok között valódi nemes hévvel és apostoli buzgósággal folytatja superintendensi hivatalát. Nem lehet ezélünk, e helyen az egyház és iskola minden mozzanataira s érdekeire kiterjedő munkásságának vázlatát adni, — mi legfőlebb szerencsét kívánhatunk a prot. egyháznak azon erőteljes, munkás szellemhez, kit az ő ügyeinek élére közakarattal hívott meg, ohajtván, hogy e munkásság gyümölcsei a haza általános érdekei

SZÉKÁCS JÓZSEF.

*) Arcképet s életrajzát lásd a V. U. 1857. évi 47. számában.

nek emelésére szolgáljanak. — De Székács érdemei nem azon nap-tól számítandók, melyen őt egyházkerületének közbizalma felkarolá; az ő neve évtizedek óta bir jó hangzással e hazában a leg-távolabb körökben is. Székács József a magyar írók, tudósok és szónokok között régen vivott ki magának diszes helyet.

Életének főpontjai ezek. Született 1809. február 2-dikán Orosházán (Békésmegyében.) Tanult Mezöberényben és Sopronban, mely utóbbi helyen az ottani tanulók 1790. óta virágzó magyar társaságának lelkes tagja s könyvtárnoka lett. — Később Eperjesre ment át, hol a Sopronban bevégzett theologiai tanulmányok után a jogtant hallgatá, hol a növendékek között a hanyatlani kezdő nyelvmívelő társaságot újra föléleszté s annak ügyeit ama határszéli főiskolában, mint társulati elnök különösen szívén viselé. Időközben a Rudnai Nikolies családnál több évig nevelő levén, mint ilyen hosszabb időt töltött Karloviczon, hol alkalma nyílt, nemcsak a szerb, hanem a szerencsés véletlen által támogatva, a hellen nyelv és irodalom kincstárába is bejuthatni. Akkori irodalmi fellépése nagy figyelmet gerjesztett a hazában. Ré-szint erőteljes eredeti ódái, satyrái és epigrammjai, részint a régi görög s az újabbkori szerb költészetből hozzánk átültetett virágai megérdemlett kedves fogadtatásban részesültek. Tanulmányait később a külföld meglátogatása által szaporítá. Hosszabb időt töltött névszerint a berlini egyetemen, hol a legjeleseb tanárokat hallgatá; azután beutazta Németország legnagyobb részét, Hollandiát, Angliát stb. Utazásából 1836-ban tért vissza s ez évben választá tag-jává a magyar Akademia. Egy évvel később, mindön a pesti evang. magyar egyház választá lelkészévé, állandó lakosa lön a fővárosnak s hivatalos foglalkozásai mellett melegen ápolá az irodalmat, hol különösen az egyházi irodalom terén hervadhatlan érdemeket szerzett. Tanusítják ezt többi között a „P. otestáns Egyházi és Iskolai Lap“ 6 évi folyamai (1842—1848), melyeket a pesti ref. egyház lelkészével, Török Pállal, ritka testvéri egyetértéssel, folytonosan együtt szerkesztett. A két egyházi férfiú Castor és Pollux-szerű egyetértése csaknem közmondássá vált s a sors ugy jutalmazá meg a két férfiú kitartó buzgalmát, hogy csaknem ugyanazon időben választá meg őket külön egyházkerületök a bizalom legfőbb polezárak, ugy hogy most azon még soha nem tapasztalt ténynek vagyunk tanúi, hogy a magyar főváros két protestáns superintendensnek székhelye.

Fejezzük be e rövid, vázlatos ismertetést, mely egyházi lapban bő kidolgozásra tarthatna ismétlen igényt, s mondjuk ki azon őszinte ohajtásunkat, hogy bár a hivatásuknak élő, a hazá és egyház diszérére való ily férfiakban soha se legyen hiányunk, s hogy őket az Uristen még sokáig éltesse!

A p-i várban.

(September 11.)

Fennáll még a rideg, kopasz fal,
Repedt, hullongó boltozattal,
Párkányzatán avar tenyész:
Rajt' annyi seb van, annyi csorba,
S áll, — mert oly multtal dőlni romba,
Talán a kőnek is nehéz.

Mikor még itt délceleg leventék
A tért s udvart viszhangra kelték! . . .
Nap és éjjel szállott, szökött . . .
Ha küzde a kard, — a szabad szó,
Vagy ünnep állt: fényes, zajongó
Élet volt e falak között!

Midön ama fejedelmi asszony,
— Köny folyván a felséges arcon —
Kisded fiával itt megállt,
S a szörnyű vést festvén beszéde:
Sorsát a hű nemzet kezébe
Tevé le — s várt élet, halált . . .

És a szívek fellángolának,
És a szabályk kivillanának,
Feledve lön sok ujjalag . . .
Haljunk meg! . . . hangzott fel viharzón,
S megint szilárdan álla a trón . . .
— Oh mert e nép hős és lovag!

De az idő olyan kegyetlen!
Pusztít erős fényes művekben,

Falat s oltárt a földre vet;
S apjok hitétől elszakasztva:
Uj egyházba, új aldozatra
Tériti át a népeket.

Talán e rom megint felépül . . .
De bár eltűnik is kövérül,
A romlás zöldes moha:
A régi tűz fellángolása,
A régi szó felharsogása
— Nem ujul meg többé soha!

Tompa Mihály.

A nők polgári helyzete különböző időkben és népeknél.

(Folytatás.)

A római nők.

A római történelem minden korszakában más meg más volt a nők helyzete. Rómának elsőbb korában a nők többé kevésbé az atyáktól, férjektől, fivéreiktől vagy tutoroktól függtek, de csakhamar törvény határozta meg az asszonyok jogait. Minél jobban elharapózott későbbben az erkölcsi romlottság és bujaság, annál inkább megszűnt a férjek szigorúsága is.

A római nők nem laktak a háznak külön szobáiban vagy osztályában, s a férfiak társaságából nem voltak kizárva. Sétálhattak, kocsizhattak, mikor és hova akartak, együttettek a férfiakkal, résztvettek a lakomákban, lettek legyen barátok vagy idegenek jelen. Törvényeknél fogva volt megengedve, ruháikon ékességet hordani; ha férfiakkal találkoztak, ezek tartoztak nekik kitérni, s jelenlétükben minden illetlen beszédetől óvakodni. De ezen törvényes szabadságok mellett is jobb időkben a nők igen visszahúzódkva éltek. Egyébiránt örökös tutorság alatt állottak, vagyonuk fölött nem rendelkezettek, végrendeleteknél vagy más esetekben nem lehettek mint tanúk jelen. Az öltözékekben való pompa is törvény által volt korlátozva, s a bor használása oly szigorun meg volt tiltva, hogy ezen tilalom áthágása a férjnek alapos okul szolgált az elválásra.

A nőnem növelése eleinte a rómaiaknál nagyon egyszerű volt. Házi foglalkozások és kötelességek, mint főzés, fonás, szövés, varrás megtanulásában állott az; az anya vagy nőrokonok adtak tanórákat. Az anya maga szoptatta gyermekét, ápolta gyenge korában, s gondosan öröközték erkölcsé fölött. A gyermekek jelenlétében minden illetlen szó és minden erkölcselen tett tiltva volt. — A mint a művészetek és tudományok virágozni kezdtek, a tantárgyak köre is nagyobb terjedelmet nyert. A tanítás nyilvános tanintézetekben történt, s a művészet és tudomány a női felfogás- és helyzethez képest adatott elő. A császárok alatt nem kevés nő kérkedett igazi tudományos műveltséggel, kik még a politikában is jártasak voltak. A két nem közösen vett részt a vigalmakban, firdésben, színházban, versenyfutásban, vívásban sat. A rómaiak idejök nagyobb részét a fürdőkben töltötték; közönséges gyűllyhelyek voltak ezek, hol újdonságokat beszéltek, hol ismerősök és barátok összejöttek. Voltak a fürdőkben könyvgyűjtemények is, költők és más szerzők olvasták ott fel munkáikat. Eleinte mindenik nem külön fürdött, de a bujaság elhatalmazásával közös fürdőtök használtak, mindazáltal a férfiakat férfiak, a nőket nők öltöztették és vetkeztették. Ámbár a császárok ezen szokást ismételve tilalmazták, mégis csak Konstantin császárnak sikerült azt teljesen megszüntetni.

A magasb rangu római nők első foglalkozása volt a fürdés, itt öltözködtek ok fel szolgálóleányaik segítségével, mi nem kevés időt vett igénybe. Minden rabnőnek megvolt a maga foglalkozása; egyik a haját szedte rendbe, másik a drágaköveket szurkálta be. A hajfirtók arany- és ezüsttűkkel erősítették meg; a többi haj pedig gyöngyözött tükkel díszítették föl, s aranyos lánczok és gyűrűk, vagy biborszínű és fehér szalagok fűztekkel belé, melyeken hasonlólag arany és drága kövek ragyogtak. A világos szőke haj legszebbnek tartották; miért is férfiak és nők hajukat ezen színre festették. Nevezetes szerepet játszott a pipereasztalnál a mosdóvíz és a festék, mire krétát és olomfejtért használtak. Szintén nagy figyelmet fordítottak a fogakra; a hiányzókat mesterségekkel pótolták, melyek eleinte puszpangfából, későbbben elefántcsontból készültek. Ruhakelméül kezdetben gypjút, későbbben vásznat, majd későbbben selymet használtak. Legközönségesebb és

egyszermind legbecsültebb szín volt a fehér. Későbbben jöttek divatba a különböző színű ruhák. A mint a pompa és fényűzés lábra kapott, egyes ruhadarabokat sokszor bíbor paszománt szegélyezett, aranyfonalak és gyöngyűsinórok borítottak, s a gyűrűk, melyek egy főrangu római nő ujjain ragyogtak, gyakorta több ezer tallért értek.

Mint hogy a törvény nem engedte meg Rómában a kocsizást, kivéve vallásos vagy diadalmenetek alkalmával, azért általános szokás volt a gyaloghintók vagy szállító ágyak használása. Mint-hogy továbbá a rómaiak sok tekintetben a görögöket utánozták, kiktől a művészetet és tudományt öröklötték, nem lehet csodálnunk, ha a honit az idegen gyakran kiszorítá helyéből. Innen lett, hogy az előkelők görög nyelven társalogtak, mint nálunk a magyar helyett német van vagy volt divatban.

Különös fontosságu volt a rómaiaknál a házasság. Ős időkben a férjhez ment nő majdnem azon külső viszonyokat élvezte, mint házasság előtt. Csak nevet változtatott, s az atya hatalma alul a férjébe ment át. Az elsőbb törvények szerint a férjnek hatalma majdnem oly nagy volt, mint az atyáé, csak hogy a férj nem adhatta el nejét, mint az atya gyermekét. Ugy látszik, hogy a nő inkább leánya volt a férjnek, és mint ilyen, ha gyermeket nem szült, egyedül örökölt; ha gyermekek voltak, ezekkel egyenlően osztozott, mintha testvérek lett volna. A nő elhajtása a régi római törvények szerint lehetetlen volt, s Róma meghódítása után ötszáz évvel hallani az elválásokról. Hanem épen azon forrás, mely őket jogokkal ruházta fel, egyszermind kötelességeket és terheket is tukmált rájuk. A római nők, szintugy mint a gyermekek, saját vagyont nem szerezhettek; mindent, mit bírtak, a férjé volt; a női hozományt és minden örökséget a férj tartott tulajdonának; a nő nem tehetett végrendeletet, s a férj ellen nem panaszkodhattak. Korlátlan hatalmat gyakorolhattott rajtok a férj, sőt életüket is elvehette. Későbbben másként alakultak a viszonyok. Uj nemei keletkeztek a házasságoknak. Az első csak a papok házasságánál volt szokásos, és mindig pap által teljesítettett. Az ünneplőesség abban állott, hogy az új házaspár buzából, sóból és vízből készített lepényt evett, melynek egy részét az isteneknek áldozták. A házasság második neménél a jegyesek kölcsönös pénzbéli ajándék által egymásnak hűséget ígértek, s ez volt legközönségesebb. A házasság harmadik neme akkor létesült, ha a leányt valamely férfitől gyermeke született, és illőbbnek tartották együttélni. Az ilyenből is érvényes házasság lett, s a gyermekek törvényeseknek tekintettek. Ha a házasságnak teljesebbé kellett menni, megirták az egységét, s a szülék peesétével megerősítették, a menyasszonyt két gyermek a völegény házához vezette, guzsalyt vivén utána mint jelét a házasságnak. A virágok- és koszorúkkal földiszített ház ajtajánál virágot és vizet hoztak elébe, s mielőtt bement volna, gypjút tett a küszöbre, melyet olajjal dörgölt meg. Átlépven a küszöböt, minden kulcsot kezébe kapott. Ezen egyszerű szokástól későbbben eltértek, s csak a császárok ideje alatt szünt meg egészen; a nők jogokat nyertek, jószágot szerezhettek és bírhattak, melyet a férj kormányozhatott, de el nem idegeníthetett.

Eleinte az elválás minden külső forma nélkül történt, mint az összekelés. A férj ezen szavakkal bocsátotta el nejét: „élj szerencsésen, tartsd meg a magad holmijét, s add az enyimet vissza.“ De a mint a római jog fejlődött, az elválás is nagyobb nehézségekkel járt, különösen az öröklés miatt; még nehezebb lett az, midön a keresztény hit államvallássá, s a házasság szakraamentommá emelkedett. A római nők magánjogaiból lehet a befolyást kimagyarázni, melyet azok férjeikre gyakoroltak. A férfi tartozott a hűlgynek az utczán kitérni; s a ki a római nőt gyalázatos szavakkal bántalmazta, halálos büntetés várt rá.

A római szabad állam elsőbb korában nem létezett törvény, mely a házasságot parancsolta; későbbben azonban a házasság költéséges volta miatt törvénynél fogva kellett azt gyamolítani. Ekkor senki nem tanuskodhatott a törvény előtt; ki házasságban nem élt; de egyéb előnyökben is részesültek azok, kik házasságban éltek. Augustus császár adót is vetett a nőtlenekekre.

A római nép történetében sokszéri példáját találjuk a női nagyságnak, méltóságnak és műveltségnek. Az elsőbb időkben egész csendben díszlettek a házi erények, a férj- és gyermekszere tet, s némely római nők erkölcsi és szellemi nagysága minden időkre mintául szolgálhat. Kinek nem jutna itt eszébe Lukréczia, Virginia és Kornélia, a Grakhusok híres anyja. A császárság alatt

a magasb ranguak közé irtózatoss erkölcselenség lopódzott be, melytől a nők sem maradtak menten. De ugyanezen időben a tudományokat is jobban pártolták a magasb rangu nők, mint azt a női egyszerű viszonyok igényelték, mi azonban sokszor a nőiség hátrányára történt.

A nők a keresztényen vallás fölvétele után.

A keresztényen vallás visszahelyezte a nőket eredeti állásukba és méltóságukba, megvetette a boldog családelet alapját, rendezte a házastársaknak egymásközi, s a szüléknek és gyermekeknek egymáshoz viszonyát, és mindezen viszonyok a keresztényen vallás által szenteltettek és dicsőítettettek meg.

Midön az apostolok a keresztényen vallást terjesztették, a római világbirodalom még teljes nagyságában állott fenn. A nők állapota ugyanez maradt, minőnek rajzoltuk. A keresztényen vallás mindenhol talált barátokra és követőkre, s ezen isteni eszme iránt a női szívek is lelkesedésre keltek, és semmiféle üldözéstől, kínoktól, sőt a haláltól sem irtóztak, ha magokat hitükért fel kellett áldozni.

A negyedik században nyerte meg a keresztényen vallás az állam elismerését. A családeletnek keresztényen elvek szerinti átalakulása annál inkább előtérbe lépett, minél jobban szünt a külső nyomás, mely eddig a keresztényekre nehezült. Ekkor jött közbe a római birodalom szétbomlása; idegen népesordák húzódtak keresztül az országokon, s erkölcs és műveltség huzamos időre eltemtetett. De a keresztényiség szögletköven megzörtök a berontott barbárság hullámai; uj népek, uj országok és uj viszonyok keletkeztek, melyeket többé kevésbé a keresztényiség szelleme lengett át. Az egyház vette kezébe a pogánynepek növelését. Ekkor húzódtott vissza a deriva valódíságból sok keresztényen nő a zárdák csendes magányába, hol a gyengébb, nem mindig szívesen látott vendég volt. Ekkor szentelték magokat sokan a szerencsétlenek, szegények és betegek ápolására.

A régi germán és más északi nők.

A germán és celta néptörzseknél, melyek a keresztényiség előtt Németországot lakták, a nők más és szerencsésebb viszonyok közt éltek, s több szabadsággal bírtak, mint a görögök- és rómaiaknál. Szüzességüket az erkölcs védté; az elcsábítás a ritkaságok közé tartozott. Ennek oka abban rejlik, hogy Északon későbbben fejlik és érik meg a test, mint Keleten. A német leányok nem gyermekkorukban mentek férjhez, s az atya nem gyakorolt rajtok egyéb tanácsot adott nekik. Az ifju asszony nem rabnője, hanem társnője volt férjének az életben, ki örömben és szenvedésben, vesztélyben és munkában egyiránt résztvett. A nő végezte a földművelést, mialatt a férj vadászott vagy harcolt. Későbbben a nők tevékenysége pusztán csak házi ügyekre szorítkozott. A magasb-rangu nők nem iszonyodtak, gyermekeiket szoptatni s a háztartásra ügyelni. Eleinte a nők a férfiakat elkísérték a harcza s vitézségöknek tanúi voltak. Majd a sebesültek ápolását vették át, s a vívók élelmzéséről gondoskodtak; néha fegyvert látunk kezükben, s inkább mentek halálra, mint fogságba.

A német nők hűségét, szorgalmát, értelmességét, bátorságát és szabadságszeretetét a férfiak is elismerték és megjutalmazták. Nem voltak ok a nyilvános foglalkozások- és örömekekből kizárva; a bíró előtt azon szabadságot élvezték, mit a férfiak. Emellett a két nemnek egymáshoz viszonya nemes és tiszta volt; az északi hős szerelme gyengédséggel, szerénységgel és tiszteletreméltósággal párosult; nem szerepelt abban Keletnek állati szenvedélyessége és megvetése.

Házasodás alkalmával a leányok a régi germánoknál rangjokhoz illőleg kiadattak, de tulajdonképi jegyajándékot nem kaptak, sőt az apa halála után sem tarthattak igényt az ősi jószághoz. Azonban a leány férjhezmenetelég az ősi vagyonban maradtatott; s az apa halála után a testvérek tartoztak kiházásítani. — A menyasszony völegényétől ajándékot kapott, s halála után élelmpénzt, melyből tisztességesen kijöhetett. A nő a háznál és házi-ügyekben valóságos urnőt játszott, s a királynék gyakorta uralkodtak kiskoru fiaik helyett. Későbbben a római törvény Németországba is behozatván, az ősnémet szokások és intézkedések eltöröltettek. A nőknél követett minden erőszakoskodás keményebben büntetett, mintha a férfival történt volna. Ki a nőt becsületében megsértette, oly bündjűt kellett fizetnie, mintha egy

szabad embert ütött volna agyon. Ha valaki egy nőt vagy leányt ennek akarata ellen megcsókolt, száműzetett.

Hogy az északi nők öltözködésöknél az egyszerűséget tartottak szem előtt, annak okát az északi tartományok minőségében, az éghajlatban, és jelesül a buja és fényűző népektől elzárkózottságban kell keresni. Nagy figyelmet fordítottak hajukra, melyet fejük tetején egy csomóba kötöttek, és szabadon bocsátottak alá vállaikra.

Öltönyük eleinte csak ingből és bőrköpenyből állott. — A nők egyébként szépség, élénk kék szemek, és karcsu növést által tüntek ki.

Az angol-szászoknál és dánoknál a szűkek haja természetesen fűrtökben hullámozott vállakon; a férjhezmenés után megkötötték és meg rövidítették. Nagy gyalázatnak tartották a hajnak egészséni levágását, mit később az egyház büntetésül alkalmazzott.

A szláv néptörzsek viszonyaiban a keleti jellem és származás még ma is nyíltan mutatkozik.

Az oroszoknál a fejedelmek törekvései, az idegen bevándorlások, s a különböző nemzetekkel érintkezések, sok változást idéztek ugyan elő a két nem közti viszonyokban, de a közönséges

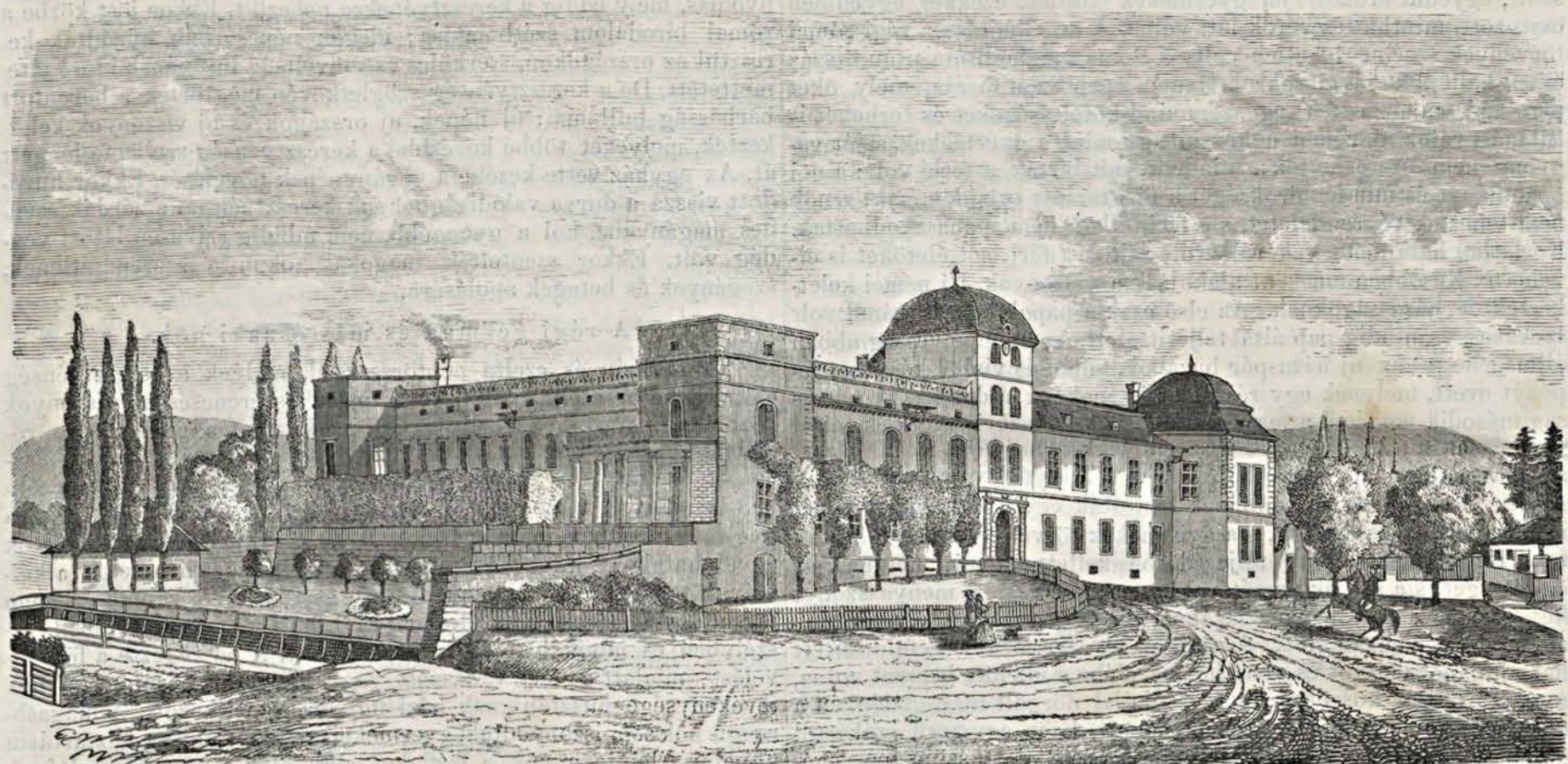
egyenesen a szüléktől, az udvarnál pedig a fejedelem akaratától függtek, kit kegyencei vezettek. Péter császár eltörölte ezen szokást és megparancsolta, hogy ifjú emberek kölcsönös hajlandóság nélkül ne házasodjanak.

(Folyt. következik.)

A homonnai kastély.

(Zemplénmegyében.)

Zemplénmegyének legregényesebb s legszebb völgyében a Laborcz folyó mellett fekszik Homonna mezőváros. Ha nagyobb-szerű is a hegyaljai vidék, egymással fekvő mezővárosaival a Bodrog vizével, s a világ első borát termő változatos szépségű hegylánczával, de oly regényes szépségű hegyláncz, mint a Homonnával átellenben fekvő s Barkótól, kelet felé 3 mérföldnyire elnyúló hosszú lánczolat, csak egy van, mely S.-A.-Ujhelytől Széchalom felé s onnan Abaujmegyében Vágásig nyúlik, de mely sokkal rövidebb. Emelik ezen hegyláncz szépséget épen a Homonna közelében fekvő barkói és jeszenői várromok, melyek tőle igen csekély távolságra vannak s ugyszólván minden ponttól minden ablakból láthatók. Maga a város a fél mérföldnyi széles völgynek egyik keskenyebb részén keresztbe fekszik, s az igen tágas főutcáján északtól délnek építve, közepén egy sétatérrel bir, ezen utca

A homonnai kastély.

orosz még ma is úgy bánik leányával, mint az áruval, s a nő sokkal kevesebb szabadságot élvez, mint más művelt népeknél. A régi oroszoknál semmi nyomára nem találunk az udvariasságnak, melyet a férfi a gyengébb nem irányában nyilvánított volna. A nők munkája himzésben, varrásban és fonásban, multságuk a számos szolgálókkal társalgásban, fürdésben és piperzésben állott. Az asztalnál a nő ritkán ebédelt; s azon ajándékok közt, melyeket a közönséges orosz menyasszonynak küldött, egy korbács is volt, mely még most is egyike a legszükségesebb háziesszközöknek. Még az előkelőbb nők sem voltak a veréstől biztosítva, mit a nép hajlandóság jelének vett. Első Péter tágitott a viszonyokon. Megengedte, hogy a nagyok feleségei asztalhoz üljenek; be lehetett őket az udvarnál mutatni, és általában keleti elzárkózottságukból mindinkább kivétettek. Péterváron különösen ügyelt 1-ső Péter, hogy a férfiak nejeiket és leányaikat be ne zárják. Nagy befolyással volt a nők helyzetére, hogy Péter után, két emberkoron keresztül nő ült a császári trónon, ki magát bizonyos alkalmakkal a népnek megmutatni tartozott. Az oroszok most megbarátkoztak azon gondolattal, hogy rangos nők mások előtt botrány nélkül megjelenhetnek. A közép és alsóbb sorsuk közt azonban a régi szokás még sokáig fennállott. Ezen módon lehetetlen volt az ifjunak kedve szerint házasodni, annyival inkább, hogy fiak és leányok,

északi végén egy tágas tér megett emelkedik a homonnai régi várkastély, melynek rajzát itt látjuk, s melynek ablakiból végig tekinthet a szem a tágas utcán, s beláthatja szép vidékét félkör alakjában, közvetlenül átellenben egy oly hármass csucu hegyet látatva, mely mintha mintául szolgált volna az ország czimerében levő hármass hegynek, mindjárt mellette a jeszenői várat, azután a barkói hegynyílást, melyen a Laborcz vize Nagy Mihály sík vidéke felé tovafoly, s mely szép hegynyílást mi a tót Dardanelláknak, az alsóvidékiek pedig a tót s orosz krajna kapujának nevez, s melynek jobb oldalában a barkói várrom látható. — Balra az említett szép hegylánczolat, a Viherlet hegycsúcsal, a völgyön Hazsina, N. Kemencze és Modra helységekkel, özvegy gróf Andrássyné n.-kemenczei nyári kastélyával, s a szalagformában kanyargó Laborczczal.

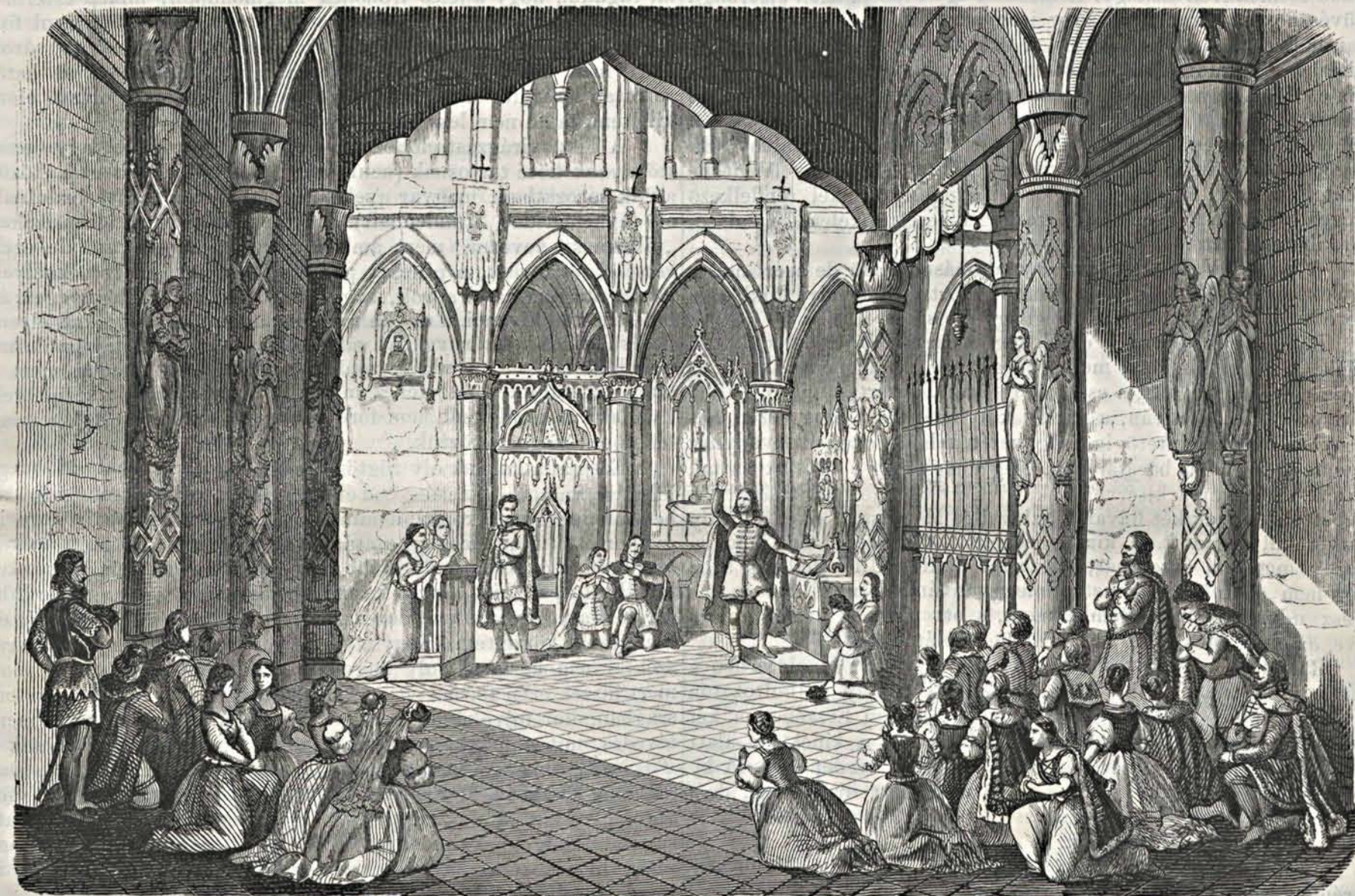
Képünkön azonban csak a kastély látható, melynél első tekintetre mindenkinek feltűnik a kétféle fedél, mint jelképe a megszoztozott családok véleménykülönbségének.

Azon része ugyanis, mely váralaku, gróf Csáky Antal birtokában, s a francia fedéllel ellátott része a gróf Vandernáth nemzetség több tagja birtokában van, s bár jelenleg azt a birtokosok egyike sem lakja rendszeren, mindazáltal a legjobban van minden részeiben fentartva.

Ezen várat hajdan a hatalmas Drugethek bírták, kik egy időben mint ungi és zempléni főispánok egész Ung- és Zemplénmegyék felső részeit, és Sáros- s Abaujmegyékben is számos falukat bírták, s ezen egy nagy uradalmuk egyike volt a legnagyobbaknak az országban, közülök számosan az ország legnagyobb tisztsegeit viselték, s neveik a hontörténelemben számos helyeken fordulnak elő, s kik közül egyik „ad audiendum verbum regium“ hivatván, sok ezer fegyverrel jelent meg Bécs falai alatt, s azon kérdésre, hogy mit parancsolnak vele, azt nyerte válaszul, hogy csak menjen ismét haza békében. — Szirmay Antal Zemplénmegyeről 1803-ban irt jeles ösmertetésében (Notitia Comitatus Zempleniensis) említi: hogy 1330. előtt Homonna Kerjatovics Tódor orosz vezér birtokában volt, ki ezen vidékre legtöbb oroszokat gyarmatosított, ki mag nélkül elhalván, Lajos Király Homonnát egész vidékével együtt Drugeth János öt fiának adományozta, kik tőle még előbb a barkói és jeszenői várakat s uradalmakat nyerték.

A hatalmas homonnai gr. Drugeth nemzetség 1691-ben kihaltván, a nóág Leopold királytól a homonnai uradalmat adományképp nyerte, az utolsó Drugethnek egyetlen leánya egy gr. Zichyhez, ennek ismét két leánya egyike gróf Csáky-hoz, másika gróf Vandernáth akkori németalföldi követhz menvén férjhez, akkoron valamint a homonnai uradalom, ugy a kastély is kétfelé osztatott.

Ezen kastélyhoz tartozik két kert, melyek egyike a kastély közvetlén közelében fekszik s bemenete e képen jobbra látható. Egy teljes épségben és diszben fentartott francia kert ez, sok nyírott, szabályos fasorokkal, fedett menetekkel, egy természetes nyári színházzal, csupa természetes, azzá idomított gyertyánfákból, hol a színpad, a színpalak s a páholyok mind külön alakulvák, egy 30 lépésnyi átmérőjű gömbölyű termet képező részlettel, melynek ágai fenn öszveérnek, továbbá szép facsoportokkal, és egyes fákkal, melyek közt egy óriási, s pár száz éves krinolinálaku, thuja tűnik ki, körülete 36 lépésnyi.

A „királyi eskü“ jelenete „Hunyady László“ operából.

Hogy melyik építette a Drugethek közül a homonnai várkastélyt, az nem tudatik, de annyi bizonyos, hogy 1449. már fennállt és Akszmit husszita vezér által elfoglaltatott, ki Drugeth Istvánt és Bertalant fogságba hurcolta, s kik abból 1450-ben szabadultak meg. 1473-ban a lengyelek birtokába esett, s 1474-ben dicső emlékü Mátyás király által vétetett vissza. 1527-ben Drugeth Ferencz, ki magát Zemplén, Sáros és Ung főispánjának irta, s egyik leghatalmasabb párthive volt Zápolya Jánosnak, Homonnára országgyűlésre hivatva öszve a felsőmagyarországi megyéket, — a jövő évben Zápolya Jánosnak, ki erre szökött Lengyelhonba, Homonnán szállást adott. 1529-ben Zápolya Szolimánnal szövetségbe, hadaival Homonnán át vonult és ismét az országba. 1619-ben Drugeth György Bethlen és Rákóczy György ellen harcolván, Homonna közelében előbb egy vesztés, azután egy nyertes csatát vívott. Még 1684-ben is várkastély volt, a midőn is azt Ungvár, Terebes és Csicsva várakkal együtt Tököllyi Drugeth Zsigmondtól elfoglalta.

Homonnával átellenben egy jó fertálynyira azon már említett hármasshegy alatt egy fürdőhely van, felette függ egy hatalmas sziklafal, s a mellette a hegyoldalon elterülő sűrű erdőben egyetlen bő forrásból néhány év előtt zuhanfűrdő alakult, mely tökéletes árnyékban 20 lépésnyire a forrásból önti reánk a pohár vastagságú s jéghideg vizsugárt, (míg más zuhanfűrdők vize patakokból vétetvén, utjában megmelegszik), miért is mi ezt a legjobb zuhanfűrdőnek tartjuk.

A városka maga csinos, mintegy 3000 lakossal bir, jobbára tót ajkuval, de köztük számos magyarral is, többnyire mesterek s kereskedők, kik mind felvilágosodott jóérelmü hazafiak, s a többi közt 1831-ben erélyes, és tömeges felépésük által gátolták a szomorú emlékü cholera idejében parasztlázadást, mely ide be, s innen tovább kelet fele nem is terjedt, s mely lakosságot tartson meg továbbra is hazafiságában a magyarok védnemtője.

Matolay Viktor.

A „királyi eskü” jelenete „Hunyady László” operaból.

Nemzeti zenénk történetében, a „Hunyady László” című négy felvonásos komoly operának megjelenése, a legragyogóbb emléklapot képezi.

Erkel Ferencz karmesterünk ezen remekműve, 1843-ban adott először a nemzeti színpadon, s azóta közel 200 szor ismételtetvén, mai napig is a közönségnek egyik legszívesebben látott és hallott darabjává szolgált. Ezen operának saját története van, s nemzeti intézetünk egyes énekművészeinek dicsősége van ahhoz kötve. Legelőször az elfeledhetlen *Schodelné* éneklő Szilágyi Erzsébet hősnői szerepét, ezen koszorúban 1848-ig más énekesnő nem osztozhatott. Gara Mária szende szerepében a kedves emlékü Mochonaky Amália (később Paksy Lajos neje) valamint De Cau Mária, tüntek fel először: 1847-ben e szerepet Hollóssy Kornélia vállalta el, s mai napig is éneklő, felváltva a színházi énekesnők újabb csemetével. Szilágyi Erzsébetet egy időben, azon elsőrangú művésznő, La Grange asszony is gyakran adá, s ezóta e szerep, Kaiser Erntné asszony sikeretlen erőfeszítése is ide számítva, betöltetlen maradt. Újabb időkben Voggenhuber kisasszony igyekszik elődeinek nyomdokiba lépni, s már is a legszebb reményekkel kecsegtet.

A címzettekben (Hunyady László) Farkas, Jekelfalusi, Elinger vetélykédtek Legelőször e szerepet, a csakhamar feledésbe ment Petz adá: míg végre az óriási hangszközökkel rendelkező Stéger lett az, a ki ezen szerep gazdag kincseit tökéletes előadásával kibányászhatta.

A király (V. László) szerepe csak másodrendű, de azért mégis gyakorlott művészt igényel. Gara nádort Udvarhelyi Miklós és Füredi Mihály személyesítik legnagyobb sikerrel.

Rajzunk történetünk egyik legnevezetesebb jelenetét tünteti elénk. A Hunyady-párt, melyhez egy pár udvaroncson kívül az egész nemzet tartozott, a eselzövő s mindig vértuszomjazó Czillej Ulrikot összevagdaltván, a király kinyilatkoztatá, hogy ezen eseményben csak a büntető igazság kezét találja fel. A Hunyadyház főnemes rokonai és barátai nem elégedének meg e nyilatkozattal, s azért Temesvárra kísérték a királyt, itt összejöttek Szilágyi Erzsébettel, s ennek két fiával, Lászlóval és Mátyással, kiket a király testvérekül fogadott. A király megelőző viselete határt nem ismert: megújítá fogadását, miszerint Czillej Ulrik halálát soha meg nem bocszulandja: aztán meggyónván és megáldozván, az egész udvarral a templomba ment, s ott újját az evangéliumra téve, az oltár előtt esküvel erősíté fogadását!

Rajzolónk e jelenetet vette ügyes ónja alá: az előtérben a kart képező urak és hölgyek foglalnak helyet. Egy gótboltozaton túl a templom főhajója látszik, a hol Szilágyi Erzsébet, a két Hunyady, Gara nádor és leánya, a kit az apa a kibékülés alatt színből Hunyady László arájaul nyilatkozottat, térdepelnek. A király az oltár előtt áll és esküjét Isten színe előtt utítja meg, de a melyet mily hallatlan szőszegéssel, s mily véres boszúval tört meg, a történetekből ismerjük.

Az operában e jelenetet a legmagasztosabb zene és összes karének kíséri. Az urak és hölgyek az „Éljen, éljen a király; országá viruljon, béke lengje körül!” szövegű kardalt éneklők, mibe aztán az egyes szereplők is bevegynének, s a zenei világ egyik legmeghatóbb harmonikus egészét idézik elő: a függöny lefordultakor templomi csengettyű hangja, s a tömjén ünnepélyes illatja tölti be a léget. A közönség elragadtatva gyönyörködik, s csak akkor tör ki viharhoz hasonló tapsokba a tetszés, a midőn a függöny a jelenetet már elzárja, s erre mint rendszeren történi, Erkel Ferencz koszorus zeneköltőnk, a helyeslés és éljenzés legzajosabb kifejezése között egymásután kétszer, sőt háromszor is kihivatik.

A Tisza virágzik.

A Vasárnapi Ujság 1859-ik évi folyamában, a 40 és 41-iki számban egy szelleműs író a magyar pusztai életet élethíven és igen kellemes írmódban adván elő, a többi között ezeket mondja: „Itt egy különös tüneményt kell megemlítenünk, mely *kizárólag* a Tiszánban sajátja, s évenként előfordul. Nyár derekán, a legforróbb napokban hirtelen tömémentelen számú apró rovar lepi el a víz tükrét, melyek csakhamar keskeny, fehér szárnyú pillékké

alakulva néhány óráig repkednek, s aztán ismét visszahullanak a vízbe. Ekkor mondják a halászok, hogy „a Tisza virágzik.”

A *Tisza-virágzás tüneménye még mai nap is talány*, habár a természetbuvárok kutatására kétségkívül érdekes tárgy volna.

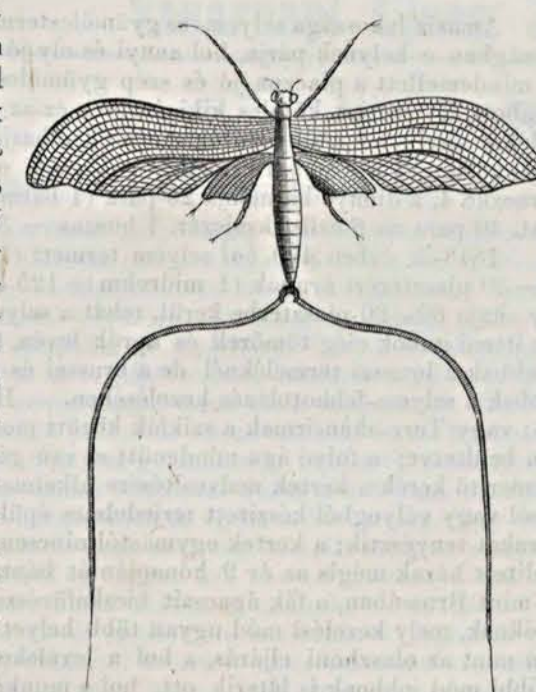
Mint szorgalmas olvasója és kedvelője a Vasárnapi Ujságnak, mely irodalmunkban csaknem egyedül iparkodik az annyira életbevágó természettudományokat népszerű leírások által megismertetni és megkedveltetni, már akkor szándékoztam a Tisza-virágzásról egy kis cikket írni, melyben ez igazán feltűnő és szép természeti tüneményt kiváltva megmagyarázva, egyszersmind a fennidézett sorokban előforduló néhány tévedést földeríthetném. De egy részt más dolgokkal levén elfoglalva, más részt pedig gyönögségből az író iránt nem akarván feddőleg föllépni, az ügyet abba hagytam, remélvén, hogy talán ügyesebb kéz fog e tárgyat eljáráni. Azonban most, nyár derekán, midőn a Tisza virágzásának ideje ismét elérkezett, visszaemlékezvén a felhívásra, melyet a cikk írója a természetbuvárokhoz intézett, nem átalottam toltat ragadni, hogy a jeles írónek megmondjam, mikép e természeti tünemény, melyet ő is bővebb kutatásra érdekes tárggyul fölismert, sőt ajánlott, már régóta nem *talány* a természetbuvárok előtt, mert megfejtése többszöri észlelet által tökéletesen és határozottan sikerült, mit a következő sorokban a szíves olvasó előtt kifejténi, talán nem lesz felesleges.

A Tisza-virágzást előző rovarok a *reczészörpüek* vagy *reczészárnyuak* közé tartoznak (neuroptera, Netzflügler) és ezek közül a 2-ik sorozatban, magyar nyelven *kérész* nevezet alatt fordulnak elő (ephemeridae, Stundenhaft). Először is tehát nem lehet azokat „pillékké” nevezni, mert amár négy szárnyuk van, de ezek *reczések* és *simák*, a pilléki pedig *pikkelyesek*, mely pikkelyek persze oly rendkívül aprók, hogy azokat csak nagyító üvegen át lehet tisztán kivenni, a midőn remek s különböző alakjukat, elrendezésüket és a szárnyakba való behelyeztetésüket bámulattal szemléljük. Ezen tévedést azonban nagyba nem veszem, mert a szárnyak különtermészetéhez még a farkokat leszámitva, melyek ily alakban a pilléknél nem fordulnak elő, a hasonlatosság meg lehetőségen megvan közöttük.

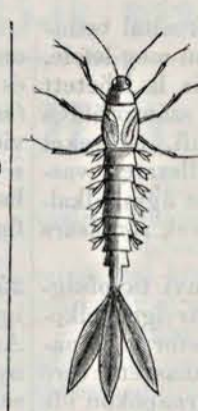
Ezen állatkáknak oly rögtöni és oly nagy számmal való megjelenése, valamint felette rövid életideje méltán figyelemre gerjeszhet minden gondolkozót, a mint ezen hatást a kedves írónk is gyakorlotta, kinek megnyugtatóra megjegyzem itt, hogy már a legrégebb időkben a leghíresebb természetbuvárok (mint Aristoteles, Plinius, Aelian) azokat kutatásuk tárgyává tevék, s már 200 év előtt a nagy Swammerdan ezen rovarok természet történetét és bonczatánát közzé tette. Hogy a természetbuvárok figyelmét a kérészek ki nem kerülték, oly nagy érdemül nem is akarom felróni, mert hiszen ezen természet tünemény minden évben s minden országban, hol folyók vagy csak tavak is vannak, előfordul, mert tévedés, mit a fennidézett cikk mond, hogy e tünemény csak a *Tiszán*ban volna sajátja, mert az minden folyóban előfordul, a Dunában, a Tiszában, Marosban, Körösben sat. Hivatkozom itt a főváros lakosaira, a „boldog pestiekre,” kik minden évben, ha mulatóságosabb dolgokkal nincsenek elfoglalva, láthatják a Duna-virágzását, hivatkozom a Maros mentében lakókra, kik közé magam is tartozom, s kik előtt szintén ősmertes a Maros virágzása.

Ismeretes e tünemény külső alakja az egész világon és mióta emberek lakják azt, de nem igen ismeretes e rovarok eredete, életfolyama, mert nagyon tévedne az, ki azt hinné, hogy ez állatkák (énevezésük szerint, mint ephemerák, hemerobiák, diáriák) csak ugyan nem élnek tovább egy pár óránál; a néphit szerint t. i. egy pár órával naplemente előtt születnek és naplemente után egy pár óra múlva meghalnak. A dolog azonban nem így áll.

Tudva van, vagy tudva kellene lenni minden tanult felszerdült ifjunak s minden művelt nőnek, legalább annyinak a természet tudományból, hogy minden rovarnak három életszaki változása (metamorphosis) kell átmennie. Minden állat s így minden rovar tojásból vagy petéből veszi eredetét, — a többi állatok többnyire megmaradnak azon alakban, melyben a tojásból kifejlődtek, a rovarok petéből azonban előbb hernyó vagy pondró lesz, ebből puppa vagy hernyóbáb s ebből végtére pille, bogár, légy, méh stb. A *kérész* is tehát, mint rovar, mely a Tisza-virágzást képezi, petéből ered, s első életszakában mint pondró (*lásd az I. rajzot*) a vízben lakik s így *viszít*, mely meglehetősen hosszú csáppárral, rendszeren kiképzett falámmokkal, hat lábán kívül az altest oldalain a légzésre

II. Kifejlett kérész.

I. Kérész-pondró.

Egy magyar kertész levelei Kis-Ázsiából.

(Folytatás és vége.)

Hiszem is, hogy a cholera ellen jobb védszer nincs a hegyi tiszta levegőnél; mert míg Amasiában rövid idő alatt a cholera csaknem 3000 ember halt el, s míg ettől a lapályokon és völgyekben levő faluk egyik sem maradt ment, azalatt a magason fekvő hegyi helységekből, tudtomra, egy 80 éves elaggott asszonyon kívül más nem halt meg, de hihetőleg ő sem choleraiban. — A hegynek a tenger színe fölött legalább is 2000 lábnyi magasságban fekvő egyik igen kies völgyében, forrás mellett ütöttünk tanját; az itt szétszórt faluktól messze ugyan, de mégis oly biztonságban vagyunk, hogy örökösre gondunk sincs: sátoraink körül mindenféle tárgy szétszórvára hever, sőt vadászat végett hozott löfegyvereink is vagy fára akasztva, vagy ennek törzséhez támasztva legtöbbszörre kiun vannak és semmink sem vesz el; a törökök gyakran közelitenek hozzánk, megnézik löfegyverünket, és nem fogy csodájok, hogy ugyan miképen sültet az el, ha koha, lakat vagy serpenyő sincs rajtuk. E vidéken a kupacos puskákat még nem ismerik. — Ugy élünk itt a szabad természetben, mint kis királyok; időnként vadászattal, gyűjtéssel és lovaglással töltjük; nyul, kővi folyó és vadgalamb e vidéken igen nagy mennyiségben él, az Ag-daghot sok óz és vaddisznó lakja, de az utóbbiakért nem fáradozunk, mert nyulakkal és foglyokkal konyhánkat különben is szükségén felül ellátjuk.

Amasia igen régi város, Strabo híres földleíró születéshelye, s tudtomra azon városok egyike, melynek nevét ama számtalan barbarok, kik évezredek óta időszerűen meghódították és felváltva lakták, — el nem ferdíthették. Nagy ideje már, hogy mahomedánok uralkodnak benne; a keresztény görögöktől a Danisemdek, azután az Isfendiárook, elvégre az Ozmanok hatalmába került. — A város egy mély völgyben a Jesil-irmak (Zöld folyó) vagy is inkább — mert a Jesil-irmak a Karahiszár hegyeiből eredő más ág — a Terz-akan-irmak (visszasán folyó) két partján van építve s igen meredek sziklahegyektől körveszeve. A balparton egy mély völgyből méltán néz le a vár, melybe Bajazid Jildirim (villám) az angolai csata után menekült, a hol is Timur-lenk (sánta vas) — vagy is európai írók elferdítése szerint Tamerlan — tatár khán az egész török sereget szétverte, de e sziklafészket, monda szerint, három hónapi kemény ostrom után sem vehette be. Hagyomány szerint ily dicsőségben Kisázsianak még egy más vára, a Tigris folyó partján levő Mardin is részesült volna.

A vár alatti aczélkeménységű sziklákba vágott templomok, sírok és folyosók igen nevezetesek; többi közt kivésett üregben áll egy kápolna egészen egy kőből roppant nagy munkával kidolgozva; vannak még sírboltok a meredek sziklák minden irányban véve, melyek belseje gyakran tágas, de a bejárat mindig szűkebb négyszögű nyílás. A boltzatokon csupán egy helyen és pedig a vár alatt levő s hozzá igen nehezen férhető egyik sírboltban, hosszadalmas s általam le is rajzolt görög feliratot találtam, és épen ugyanitt több név is olvasható, jelesen: Bron François Lopin 1801. Payere. Voluntui, Militias prisoniers de guerre. Mint értesültem, Bonaparte egyiptomi expedíciójakor a törökök néhány francziát foglyul ejtének, s a szultán ezeket birodalma minden részébe széthelyezé, hogy az ő hatalma a nép előtt nagyszerűen tünjék föl; az Amasiába küldöttek darab ideig egy mély pincezében tartattak, de később szabadon járhatván, neveiket az említett sírboltba karczolgatták, hol az utas azokat még sok idő múlva is olvashatja. — A várostól keletészaknak mintegy félórnyi járásra, hol a marsiváni völgyekből jövő folyó a Terz-akan-nal összszakad, fényszerű sűrűségű víz van, melyen a lakosok értesítése szerint igen sok irás volt; azonban néhány év előtt az amasiai kormányzó arra lovagolván, a fényszerűt kövön megtörtött és visszaverődött napsugaraktól megriadt ló urát levette; a csaknem nyaktörést szenvedett kormányzó e balesetet a görög betűk bürejeének tulajdonítván, parancsot adott ki, hogy a betűket tüstént lefaragják, az üreget pedig szalmával kiperzseljék, — nem tudni, ha vajjon a Dzin kiűzése vagy pedig a fény meghomályosítása végett-e?

Ezelőtt a várat is lakták, míg a házaktól adót vagy salian-t nem kellett fizetni, néhány év előtt azonban a várbeli házakra is adót vetettek, s e miatt tulajdonosaik elhagyák azokat, e terhen felül okul szolgálván még a várba való fáradságos feljárás is; ez alkalommal a várban létezett régi fegyverzetek és vértetek kipusztultak és elveszték. — Van a várban egy igen fáradságos munkával kemény sziklákba vésett kut, mely lejtősen halad lefelé; hihető, hogy e mesterséges készítésű üreg hajdan egészen a várhegy alatt

szolgáló szervekkel, *kopolyukkal*, és a test végén háromágú evező lapokkal van ellátva. A kérész a pondróéletszak lefolyása alatt, mely 2—3 évig tart, többször vedlenek, némely fajtájuk a partok iszapjában apró lyukakat, meneteket ásnak, s ott ázalékférgelkel táplálkoznak, maguk pedig ez életszakban is a halaknak kedvencz eledelül szolgálnak. — A második életszakban, midőn bábokká válnak, hátukon a jövő szárnyak csirái tűnnek elő, mint ezt a rajzban láthatni. A báb a rovaroknak azon állapotja, melyben mozdulatlan s látszólag élettelen hevernek, semmi eledelt magukhoz nem vevén; a kérésznél azonban, némely rovarokkal kivételesen a báb is táplálkozik és ezen életszak csak a szárnycsirák előtünése által ismerhető. — Végre, midőn a kérész az utolsó életszakba, mint kifejtett rovar, kilép, bábkontörsét leveti s ezzel egyszersmind egészen új alakban tűnik elő. Először is a falámok, melyekkel a táplálékot magához vette, csaknem egészen elenyésznek; ugyan minék is kellene szájszél és falám szervek oly állatkának, mely már csak egy pár óráig fog élni! Hasonlóan a kopolyukat is leteszi, mert ezek csak a vízben való légzésnek eszközei, de ezután a kérész, mint szárnyas állat, nem vízi, hanem légi lény, és a kopolyuk helyett légszöveken vesz lélekzetet. A test végén az evező lapok helyett sörteforma két vagy három ágú hosszabb vagy rövidebb farka van. A legkisebb változást azonban szárnyai képezik, melyek mindenkor négyes számmal jelennek meg, az első szélesek, nagyok, a hátsók pedig aránylag igen kicsinyek.

Megjegyzendő itt, hogy a kérésznél, mint az egész rovarvilágban egyetlen példa, azon különös sajátást láthatni, hogy a már kiképzett rovar, bár csak egy pár órára van szabva életideje, még egyszer vedlik, a mit igen könnyen észlelhet akárki, ha épen a virágzás alatt a partokon sétál, mert a tömémentelen sok kérész, ide-oda repdesve, a vedlés könnyítése okáért, különféle tárgyakhoz, s így tulajdon ruhánkhoz is tapad, a hol az egész műtétet kényelmesen nézhetjük. A hátán megreped a régi kontös és egy pár perc múlva az egész rovar, minden kellekeivel, új lábakkal, szárnyakkal és farkkal kibúvik és vigan elröppen, első mezét kabátunkon hagyván hátra.

Már most rövid életidejének feladata nem egyéb, mint hogy életpart keressen magának, mit a nagy sokaságban vajmi bőven talál; az egész tünemény nem egyéb egy nagyszerű lakodalomnál, eljegyzés, házasság, egy kis tánc a levegőben és aztán vége a mulatságnak; a him a párosodás után meghal, a nőstény 2—400 petét a vízbe hullatja s aztán szintén bucsut vesz a világ mulandóságától. Ekkor aztán napnyugat után némely esztendőben a vizekre, meg a partok 2—3 ujnyi vastagságra megrakvák a kérészek hulláival, melyek a halaknak és madaraknak lucullusi estebédet nyújtanak.

Sok kérésznek e rövid farsangjuk is megkurttatik, mert sok ellenségök van, ugyanis ha nagyon alant, a víz színe felett repkednek, a leskelődő számtalan halak, a vízből felszökellve, elcsipik s elnyelik, — ha feljebb szállanak, a madarak prédái lesznek. Ha pedig csolnakban a folyó közepéig eveznek a halászok és fáklyákat gyújtanak, ezeneként neki mennek a szegény kérészek, mint ezt az estlepek is teszik és megperzselve szárnyaikat, elvesznek, mielőtt életük föfeladatának megfelelhettek volna. Azonban miriadnyi sokaságuk a végképi elpusztulástól bőségesen megóvjá őket, mert bár ezeken és ezeken esnének prédául ellenségeiknek, vagy egyéb viszontagságoknak, marad még más ezer meg ezer, melyek a nem fentartását háborítlan eszközlik.

Az ide mellékeltem 2-ik rajzban ábrázolt kérész, a Maros és Tisza virágja, a kérészek legnagyobb fajtája, *hosszu farku kérésznél*

mormogó folyam színeig hatott, de most már, a legurult kövek által bedugulván, egy részben föltelt, azonban mégis 320 lépcsőt olvastam meg lefelé, a lejárási pedig oly tágas, hogy mélyébe vízhozó állatokkal is le lehetett jutni. — A vár alatti kevésbé meredek északi oldal lejtős szántóföldén egy ágyu hever, mely egymás mellé illesztett vasdorongokból áll, melyeket vaskarikák foglalnak össze, ezek felületét ismét egymáshoz illesztett vaslécek környezik, szintén vaskarikákkal erősen körülövezve. Ezen ágyu alkalmasint amaz első lövészámra lehet, mi valaha az emberek és kövek rontására találtatott fel.

A várostól nyugatfelé vízmentében mintegy negyedórányi távolságban van egy sziklába vágott kut, melynek vizéhez néhány, már igen elkopott lépcső juthatni; a Keresztelő Szent Jánosról nevezett kolostor hajdanában itt létezésének emléket a hagyományon felül az itt még szanaszétterő épület- és oszlopkövek tartják fenn. A görögök ünnepe- és vasárnapokon ide járnak imádkozni és mulatni, hol egyszersmind temetőjük van; ebben apró kövek halmozatát már is jó magasra emelkedett sírdomb meglepőleg tűnik ki, a melyből és a mellette kinőtt cserjék ágaskain ezer meg ezer rongydarab csings, Tudakodásomra egy görög és sírdomb eredetét ekképp adá elő: „Több mint 12 év előtt a török kormány a birodalom több részébe orvosokat (karantin) küldvén, egyet Amasiába is rendelt; de mivel az izlam hit azt tanítja, hogy az Isten végzetét ellen tenni nem lehet, s így csak az hal meg, kinek órája ütött, ennél fogva ezen újítás az ulemák magyarázata szerint, az igaz hit értelmével ellenkezőnek lenni állított, az ozmán nép tehát a kormány jószándoku s a szenvedő emberiségre nézve üdvös rendeltetést reszult fogadta s elégedetlensége csakhamar lázadásban tört ki; igen sok imám, dervis, talleb és mindenféle nép gyűlt össze, az orvos lakára rohant, de ez már a görög templomba menekülvén, az oltárnál elrejtett; a felbőszült nép oda is utána töltött, a szentélyből kihurcolta és mint kutyát agyonveré. Az örmények a másíthi kivégzett orvos hullájának temetőjökben helyet adni vonakodván, azon egyszerű oknál fogva, mert templomukban öletett meg, ide temették. Lásd, folytatás a görög, az itt nyugvó is frank volt, mint te vagy, de ő a fanatizmus dühének áldozatul esvén, mártyr lón, s emlékezetét a nép nagy tiszteletben tartja; az itt elmenők soha sem feledkeznek el, sirjára egy-egy követ tenni, a hideglelések pedig ruhájokból egy darabkát leszakítván s azt erős bizodalommal sirja cserjéje galyaira aggatják, és betegségekükből az ő hitők kigyógyítja őket.“ — Mi nemzetbeli volt az orvos, ki nem fürkészhettem, arról azonban értesültem, hogy gonosz tette miatt az amasi nép keseritven meglakolt, mert Mahmud szultán nagy sereg katonaságot küldött a városra és a lakosság előbbkelői vasbílceneken hurcoltatták Stambulba, hol magukat mindenféle hazudással mentegették s mindezt a görög papok és felhívott keresztényen lakosok is igazolmi kényyszerültek; de a befogottak közül mégis sokan lánczaikon haltak el, a város pedig a megölt orvos családjának évenként még jelenleg is 15,000 piasternyi vérpénzt fizet.

Itt látható még ama sziklába vágott vízvezeték is, melyet a népmonda egy persa regény hőse: Ferháid művének tart. Ferháid ugyanis egy georgiai szüzbé, a csodabájú Sirinbe szerelmes lón, ezt nőül megkérte, de a leány vonakodó atyja az ifjut óhajtatásától elidegeníthetni vélvén, egy herkulési mű elkészítését adta fel, melynek teljesítése esetére adta volna neki leányát, a szerelmétől lelkesített Ferháid azonban bevégzé a nagy munkát, de szive leányát meg nem nyerheté, mert Amasiába vitték és előre elrejtették. Kifürkészvén Ferháid szerelmese holléte, felkereste őt, de a szivtelen atya leánya elnyerhetését ismét egy óriási mű elkészítésétől feltételezte, mely abból állott, hogy a kősziklákon leánya lakáig vizet vezessen; a derek ifju ezt is elvállalá és be is végzé, de ekkor egy vén banya arról értesítette, hogy a szép Sirin meghalt. E gázshirre Ferháid kétségbeesvén öngyilkos lett. Amasia jelenleg ugyan nagyszerű romokkal nem bír, de a nagy mennyiségben található faragott kövek, parkányzatok s oszlopok eléggé tanuskodnak hajdani nagyszerűségéről és viszontagságairól; alig lehet a városban néhány lépést haladni, hogy a régi fény idejéből maradványokra ne bukkanjunk; a vizen épített kőhidak is csaknem egészen egymásra halmozott oszlopmaradványokból készítvék. — A Danismond mahomedán korból is találhatunk még némi emlékek, melyek közt egy, tömör kőből készített és jelenleg is fennálló s hihetőleg valami középület kapuján, oly gyönyörű arabesk faragványok vannak, minőket még soha sem láttam; az egymásra fonódó sajtászterű cikázatosok nem levén képes szemcimmel követni, rajzolásukat abban hagyni kénytelenítettem. — Egy már romlásnak indult mahomedán *Tul*-ben vagyis sírbólban koszorúkkal és Orion-fejekkel ékesített igen szép sarcophagot találtam; ezen hihetőleg valamely görög hős vagy művész koporsóját elfoglalta mahomedán szept, bizonyára *sch-i* vagy persa hiftelekezeti lehetett, mert az orthodox *szunnit*-t e képeket fertőztetett s előbb *djaur*-t tartalmazott sírba temetni rokonai nem engedték volna.

A várorom mögötti hegyen roppant kőtáblával fődött sír van, a hová évenként ápril 25-én papjaival együtt kizarándokol a nép; e helyet *Kirklernek* (negyvenek) nevezik s a selyembogarak tojásait ott szentelik be; az is vértanuk sírja, de történetükét ki nem fürkészhettem; ilyenekről s több egyebekről itt hasztalan kérdezősködni, mert felvilágosítást épen nem, vagy csak a legtrikább esetben képesek adni; esupán szokásokat követnek, anélkül, hogy ezek eredetét tudnák. Az idevaló nép bármi kézművet angolnak, — minden vártómat pedig *genovis* vagyis genuinainak tart, noha a genuai birtokok csak a tengerparton voltak. Vannak még e vidéken egyéb régi nevezetességek, de azok csak úgy birnának érdeklél, ha történetüket csak némileg is adni lehetne, de itt könyvekhez nem juthatni, melyek utmutatása nyomán azok érdekében fürkészni s kutatni lehetne.

Amasia lakossága selyem- és gyümölcstermesztésből él; alig van Törökországban e helynek párja, hol annyi és oly jó gyümölcs teremne mint itt, és mindemellett a piacon jó és szép gyümölcsöt nem kaphatni, mert *narék* (szabott ár) szerint köteles kiki árulni s ez az oka, hogy a gyümölcs színeit vidékre viszik, hol azt tetszésük szerint árulhatják. Stambulba nagy mennyiségű körtét és almát szállítanak. — A szőlő okája 12, körtéé 8, almaé 6, baracké 4, a dinnye batmanja 25 para (1 batman = 6 oka vagy 15 osztrák font. 40 para = 6 ezüst krajczár. 1 huszas = 3 piaster és 10 para).

1848-ik évben 400 bal selyem termett (1 bal=60 oka); *mirdrem*-jét 25—30 piasterért árulják (1 mirdrem = 125 drehm; 1 oka = 400 drehm), így okája 80—90 piasterbe kerül, tehát a selyem olcsóbb mint Brüsszelben. Az itteni gubók elég tömörök és aprók levén, felfogásom szerint nem silányabbak a brüsszai termeléknel de a brüsszai és demirdzi görög nők ügyesebbek a selyem-felmozolozás képzésében. — Három völgygát, melyet a *Je-sil*- vagy *Terz*-akan-irmak a sziklák között mosott ki magának, eperfákkal van beültetve; a folyó ága mindenütt el van gátolva s a gátak elé egy-egy vízmerítő kerék a kertek nedvesítésére alkalmazva. Minden kertosztályban fából vagy vályogból készített terjedelmes épület van, melyben a selyembogarakat tenyésztik; a kertek egymástól nincsenek kerítéssel elkülönözve, s az említtet házak mégis az év 9 hónapján át bántatlanul üresen hevernek. Itt is, mint Brüsszelben, a fák ágacsait bicakafűrészsel vágván le, adják a hernyóknak, mely kezelési mód ugyan több helyet — de kevesebb munkát kíván mint az olaszoni eljárás, a hol a leveleket az ágakról lefosztják, s ez utóbbi mód jobbnak is látszik ott, hol a munkások nem hiányzanak, de az előbbi, az itteni körülményekhez képest alkalmasabb és hasznosabb. A levágott ágacsokat kövér és a kertekbe pótolják, de Magyarországon az ily nyereség után nőtt új hajtások öszig vajjon megérhetnének-e? azt csak kísérlet után lehetne megmondani. Nemesített eperfa itt nem találtatik, de Brüsszelben elég van; ennek levelei gyakran egy lábnyi hosszúk és sok selyemanyagot tartalmazók levén, hasznosabbak mint a vadfák levelei. Tavaszkor a nép elhagyja városi lakását és a kertekbe költözködik. Mi könnyű e keleti népnek a költözködés, azt nálunk nem is képzelik; széket, asztalt s más efféléket nem ismernek, hanem néhány szőnyeg, szalmával töltött párna és a főzéshez való rézedény minden, mire szükségük van. Egy faneryes öszvérré kötött két kosárba rakják holmijaikat, ezekre teszik az apró gyermekeket, a kosarak közé rakott párnákra ül az anya, a nagyobb gyermekek elül vagy háttal futkosnak, az apa pedig öszvértét vagy egyéb teher-hordó állatját a költözködés helyéig részint hajtja, részint vezeti.

A növényvilág igen sajtásos és nagyon különböző a Szamszun vidékétől, de erről máskor, és most csak azt jegyzem meg, hogy a *Thuja orientalis* itt a kopár kősziklák közt mindenütt nő.

A madarakból sok szakállas sas, *Gypaetos barbatus*, fákó keselyű, *Vultur fulvus*, barna keselyű, *Vultur cinereus* — mely utóbbi azonban tiszta meggyőződés szerint nem egyéb, mint a *V. fulvus* fiatal egyéne, — dögecs keselyű, *Cathartes perenopterus* látható; vannak továbbá még többféle sasok, ölyvök és véresek, ezek közt a sárnya körmű vérese, *Falco Tinnunculus*; a szép farkú *Tychostruma muraria*, havasi holló, *Pyrrhocorax graculus*, és más apró ritka madárfajok a zenének *sylvia* k neméből, ugy a szulovai kies völgyben nagyszámú reznek, *Otis tetraz*, továbbá egy igen szép gatyás tyúk-faj, melynek műnévét elfeledem, találat; van még egy itt *Angul*-nak nevezett gyönyörű nagy kacsafaj, melyet eddig nem ismertem, most azonban vadászhat közben láttam és hallám vastag de különben ércz-zengésű kellemes hangját. De mint vadász, is érdekelt a szép kövi fogoly *Perdix savatilis*, mely itt oly nagy mennyiségben van, hogy egy nap 30—40 csapatra is bukkanánk. Itt igen különös módon vadászának, t. i. egy ül magas és négy láb széles terjedelmű, fehér és verhenyes kockájú szőrszövet lepedőt négy sarkánál fogva keresztbe illesztett s megkötött két vesszővel kipezdelnek, s ezt a vadász középen fogva maga elé tartja és viszi a foglyok felé; a foglyok erre összecsoportosulnak és mintegy kíváncsián bámulják a különös kelmet. A lepedőn a szemek számára két lyuk van, alantabb pedig egy harmadik, melyen a puska csövét kidughatni; ezen móddal az itteni vadászok, kik röptében egyáltalán nem tudnak lőni, egyszerre több foglyot ejtenek le. Én is megkísértem az *alagy*-val (mert így nevezik, mi tarkást jelent) a vadászást, de nem tudtam vele boldogulni, mert nem levén hozzászokva, nem a lyukakon, hanem a szövet szélénél kukuksáltam, s a foglyok elrepültek; ámde miként a fecskék a fülesbaglyot szokták háborgatni, akként a verebek nagy csiripolással támadják meg az alagyást. Erről az a véleményem, miszerint a kockkázat a madarak szemét ingerli és kápráztatja.

Gyígo e vidéken igen kevés van, az is egy fehér faj, melyet nem ismerem, de annál több a skorpio és a rettenetes harapású pók, *Phalanga*.

Nozell István.

Egyveleg.

(*Olyan lehetetlenféle.*) A „Times“ írja, hogy a londoni adóskörtében véletlenül egy oly embert fedeztek föl, a ki már egy évvel a waterlooi csata előtt került e körbe, s azóta folyvást ott üldögélt. Az illető most 77 éves, neve Miller W. Még 20 évvel ezelőtt táplálta anyját börtönéből, de azóta a csusz annyira erőt vett rajta, hogy nem bír dolgozni. Az utolsó parlamenti ülésben jutottak elföldezéshez, midőn az adósbörtön ügye is szóba jött. Tehát Londonban is történhetik olyan eset, hogy az embert bennfelejtik a börtönben, csaknem félszázad évig!

(*Tiltott nyomtatvány.*) A Klenze Farkasról Boroszlóban megjelent „Schwarzenberg“ című történeti szomorujáték áruktatása az osztrák császárság egész területére nézve tiltatott.

T Á R H Á Z.

A „nemzet gazdasszonyai“-nak kiállítása.

A kiállítást a Beleznyakertben, megnyitása óta folyvást szépszámu közönség látogatta. Mielőtt a kiállítás tulajdonképeni helyiségébe, a lovarkörbe lépni, balra egy sereg cochinchinai és brama-putra-kakas fogad bennünket, harsány kukorékulással üdvözölve. A lovarkör belseje izlésesen van földszítve. A bemenettel szemközt gr. Széchenyi István életnagyságú árczképet pillantjuk meg, fölötté az ország czimere, nemzeti zászlóktól körülveve, alatta nagyszámú növénycsoportozat ödlik szemünkbe. Köröskörül, és pedig a bejárattól jobbra különféle élelmiszerek, u. m. kalácsok, pogácsák, csemegésütemények, befőzött gyümölcsök, lépesméz, savanyított ugorka, ezet, sajt, kenyér sat. vannak felállítva. Balra a női kézi munkák állnak, és pedig a legfinomabb himzésektől le egész a harisnyáig. Egy bevézetlen harisnyapár is látható itt azon nem rég feltalált módszer szerint, melynek főgázt öt közönséges tüvel egyszerre két harisnyát lehet kötni. A lovarkör közepét az itteni iparosoktól kiállított czikkék, u. m. kávé- és theafőzők, vasalók, gyertyatartók és mindenféle háziédesnyek foglalják el. Említésre méltó ezek közt egy, Vidacstól készített amerikai takaréktűzhely, s egy gyümölcszállító láda, mely négy oszlop közt, kaucukmadzagokon szabadon függ, míaltal a kocsi rázása a gyümölcsre nézve lehetőleg ártalmatlanná van téve. Az állatkiállítás, egy pár diszmadarat kivéve, baromfiakból és sertésekből áll, melyek a lovarkörön kívül vannak elhelyezve. A baromfiak legnagyobb részét cochinchinai tyukok és kakasok, közöttük valóban kitünő példányokat lehet látni. A sertések, különösen a norfolkiak és yorkshire-iek igen szépek, s közöttük valóban bámulatos nagyságu példányok találtatnak. — A kiállítás, mely a „nemzet gazdasszonyainak“ díosérterét válik, holnap, sept. 2-án záratik be. Naponkint az esti órákban dínezés van, ilyenkor meggyébe a megvett tárgyak naponkénti kisorsolása is. Ilyenkor szép számú vendégkoszoru szokott egybegyűlni s a szíves gazdasszonyok a meghívott gazdurakkal néhány vidám poharat is szoktak koccintani.

Végül megemlítjük még, hogy a jó rendezés dícsősége főleg Konkolyé, Simigné, Benediktyné, Veres Ester, Temlin Karolina asszonyokat, és Konkoly Dezső kiállítás titkárait illet, mint kik az ügy körül legtöbbször fáradoztak. Nem hallgathatjuk el Lévy Henrik urnak, az első magyar biztosító társulat igazgatójának azon nemes tettét sem, hogy szíves volt a kiállított tárgyakat a magyar biztosító társaságnál 3000 ft. erejéig saját erszényéből biztosítani.

Irodalom és művészet.

(*Akademiai pályahírdetések.*) A m. Akademia a magyar hölgyek alapítványából kiadandó három- háromszáz ft. jutalom mellett, a következő, első hírdetésre pályázat nélkül maradt föltételeket újra kihirdeti, minél fogva 1. kívánatik az *újabb nevezetes utazók története*, különös tekintettel a világ és az északi sark körüli utazásokra. A pályaműnek legalább 15 kis nyelvezdrét nyomott ívre kell terjedni; 2. kívánatik a *fölfedezések története*, különös tekintettel a gőz- és villanyosság alkalmazására s a fényképirás kifejlesztésére. A pályamű mintegy 12—15 év legyen. A pályaművek szokott mód szerint 1863. jún. 30-ig az Akademiái titkárához küldendők be. Alnév alatt a pályázat érvénytelen. A jutalmat csak önálló becsesel bíró mű nyerheti el. A koszoruzott mű tíz évig az Akademia sajátja marad, s ennek „A tudományok Csarnoka“ című gyűjteményében jelenik meg.

(*Deák Ferencnek azon olajba festett arcképe*), melyet *Györgyi* (Giergl) Alajos festész hazánkfia Pestváros hatósága megbízásából készít, a pesti község tanácsstermében közelebb fel fog függeszteni. A kik e képet megtekintették, kitünőleg sikerültnek mondják.

(*A budai népszínház*) nemokára teljesen elkészül, úgy hogy szept. közepén már megnyithatják. Az építkezés eddig már körülbelül 14,000 ft-ba került. A t. gyűjtők oly fölkértek, hogy a náluk begyűlt adományokat mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

(*Pályázati eredmény.*) A pest-budai zenedénél egy magyar lassu és friss nótára évenként kitűzni szokott Prónay-féle 10 arany jutalmat ez idén *Pető János* nevelő, a Weisz-féle második, 5 aranyos jutalmat pedig *Kellér János* pesti ügyvéd nyerte el.

(*Bolond Miska 1862-ik évi naptára megjelent!*) Az évek óta jó hirben álló, idős Bolond Miska mint első fecske, már megjelent a naptárak széles mezején. Miatán ez idén, a saját szabadabb viszonyainál fogva, kiséféltreolhatta szájkosará, sokkal erősebb, de épen oly bátor tréfákat mond el t. cz. olvasóinak, szokott előadásí ügyességével. A 80 krt, melybe a naptár kerül, senki sem fogja megbánni. Kapható *Heckenast* nyomdájában (egyetem-utca 4. szám) s minden hazai könyvárusnál. — Ugyanott készül most az aranyos tollu *Kakas Márton naptára* is, s nem sokára kapható lesz.

(*Alkalmi költemény.*) *Elefánt Mihály* acsai ev. lelkészétől megjelent azon üdvözölő költemény, melyet az b. Prónay Gábornak a magyarországi ágostai hitvallású evangyelmiai egyetemes felügyelőjének, aug. 28-án végbenemelt felavatási ünnepejére írt.

(*„Magyarhoni korszerű eszmék“*) czim alatt *Strokey Belától* egy 101 lapra terjedő mű jelent meg, gr. Teleki László szellemének ajánlva.

(*Kun Tamás*) Borsodmegye főorvosától Miskolcra ily czimú gyakorlati hasznos munka jelent meg: „A megyei főorvos tisztiköre.“ Ara 1 ft. — (*Jósika Miklósnak*) közelebb megjelent „II. Rákóczy Ferencz“ című hat kötetes történeti regényét pár hét alatt ugy elkapokdták, hogy most már új kiadást kell belőle rendezni.

(*Laufer és Stolpnál*) következő érdekes munka jelent meg: „A pogány magyarok vallása.“ Irta *Kállay Ferencz*, m. akad. tag s volt kir. százados-hadbíró. A Kistaludy-társaság által ötven aranyral jutalmazott mythologiai pályamunka. A becses mű 330 lapra terjed. — (*Keckeméten*) megjelent azon szép emlékszerd, melyet *Szász Károly* Fegyvárnán f. é. jún. 8-án gr. Teleki László felett tartott.

(*Libay Lajos, jeles tájfestésznök*) gyönyörű egyiptomi képalbumát most olcsóbb kiadásban, magyar szöveggel szándékozik közzétenni. Reméljük, hogy csak akad kiadója oly műveknek, melyekért a jeles művész az angol királynő, a bajor király, a badeni nagyherceg s több más német fejedelem, sőt a nemrég kimúlt török zultán részéről is rendleleket, értekes emlékeket, vagy sajátkezű elismerő leveleket nyert. Közelebb pedig Gastainban, hol minden évben a fürdői évszaktot szokta tölteni, az ott mulató magyar vendégek különös figyelmének volt tárgya. Nevezetesen a görög király s a brabanti herceg színtárhoz is meghivatott, kik, műtermét több ízben meglátogatván, szép számú megrendeléseket tettek nála; a többi közt a görög király a szliási fürdő pompás látképet is lefesteti vele. E kitüntetések mindenki örömmel olvasandja derek hazánkfiáról.

(*Rozsnyón*) megjelent a „*Hadmezei szolgálat*.“ Emlékeztető és tanácsadó zsebkönyv gyalog, tüdő, lovas fő- és altisztek számára. Irta *Szomor Károly*, egykori főszázados a 8-ik huszárezredben. Ara 2 ft. Sok olvasót kívánunk e műnek.

Egyház és iskola.

(*A magyar- és erdélyországi kegyesrendiek*) Pesten aug. 22-én megnyitott választógyűlésükben rendkományszónak utjolog Purgstaller Józsefet, kormánygedékül pedig Villiger Józsefet, Markó Albertet, Jallosics Endrét, Jaeger Sal. Ferenczet, Horváth Cyrillt, Tóth Jánost, Schirhuber Mórócot; s rendi kormánytanácsosokul Dornay Istvánt, Jaeger Ágostont és Schröck Ferenczet választották meg.

(*A néptanítók ügyében.*) *Veszprém.* aug. 8. Már az 1860-ik évi Polit. Ujdonságok 20-ik számában egy „*alkalmas néptanítókat*.“ czim alatt írt czikket olvasánk, mely V . . . mi egyházmegye kebelében, egy népes egyház egyik tanítójában — ki csak is kézimesterséget tanult — a rozsl kezelt népnövelés példáját mutatja fel. Ugyan a fent írt évi Prot. egyházi és iskolai lap 24-ik számában, ugyane tárgyban — mintegy válaszul szó emeltemet. Az eredmény a kérdéses egyén elbocsátása lett. De még akkor is az illető egyház előjárása és nem az egyházmegyei tanácszzék által, melynek kötelessége volna, a népnövelés felett szigorúan őrködni, s az ily kellemetlenségekől mind magát az e. m. tanácszzéket, mind a vallást megóvni. De vajjon megfelel-e az e. m. tanácszzék e fontos feladatából származó kötelezettségének kellő szigorral? kitetszik a fent írt czikknek is alapjául szolgáló, ebbeli — ugyszólván — könnyelműségének utjolog adott példájából: ugyan is, a fent írt czikk Cs . . . K . . . ban, mint csak kézi mesterséget tanult egyénben mutatta fel példáját a rozsl kezelt népnövelésnek, kinek avatatlán kezei hództak az anyaszt. egyház veteménys kertjének gyenge növényei csak hervadoztak és fogytak; és mégis ez egyént — bár a Sz. G. egyház az érdekből elbocsátotta — az e. m. kebelébe visszafogadván, a K . . . si egyház rendes iskolatanítójává kinevezte; holott az e. m. ben van s. tanító, ki egyenesen s kizárólagosan a tanítói pályára készült, körül bizonyosan tudom, hogy a K . . . si iskolatanítóságot szívesen elfogadta volna; de az üresedést nem tudván, nem kérhette. Miért van ez? . . . Hát oly csekély fontosságúvá lett már napjainkban, s különösen e. megyékben a népnövelés ügye, hogy gyermekeink szellemi táplálátására, felettök örködésre — nem választjuk meg oly gondosan a pástort, mint barmainkéira?! Ha ezt látom, mindannyiszor fájón gondolok a jövő nemzedék sorsára, és nem csudálkozom meg napjainkban is — fájdalom, hogy ki kell mondanom — bizony meglehetősen nagy részben uralkodó vallástalanságon. Órállók! kik egy nemzedék növelése, alakítása, ugy szólván — sorsa fölött vigyázni hivatottatok, hiszem, nem feledétek, hogy sáfársagtok számon kéretik. Örködjetek hát Isten országára földi tagjai felett egyenes, tiszta lelki ismerettel! Adjatok értelmes, arra készült néptanítókat a csemeték közé; és így fogtok adni jó keresztényeket az egyháznak, — hű s értelmes hazafiakat a hazának. — S. J.

(*A holdmezővárosi helyi ref. egyház*) elhatározta a jövő iskolai évre a VII. gimnáziumi osztály föllállítását. Egyuttal kimondatott, hogy a főgymnázium jövőre teljessé fog tétetni. A következő évben, a VII osztályban 8 tanár fog működni; egy-egy tanárnak fizetése 700 o. forintra egészítetett ki.

Nem lehet dícséret nélkül hagyni e nemes egyház áldozatkészességét, mely 4 rendes lelkészi s körülbelül 20 népiskolatanító állomáson kívül, még egy gimnáziumot is önérejből állított és tart fel. Méltó felfogása a korszellemnek, hogy a szellemi előhaladás biztos alapja a nemzet életének.

s hogy az anyagi áldozatok a nép értelmességében dusan meg lesznek jutalmazva.

Nem lehet elhallgatnom, hogy egy igen tisztelt és szeretett tanártársunk a mult évben betegeskedése miatt nem szolgálhatott, s még most is tartó gyengélkedése miatt pedig leköszönt; de az egyház mint a mult évben, úgy a jövőben is helyettesítés által határozta el székének betöltését, s bevárja a szenvedő férfit felgyógyulását. Köszönetet e kegyeletért a nemes egyháznak az egész tanári kar részéről!

Egy más tanáriskola pedig pályázat után töltötte be; így tudom, hogy e helyre real-irányu egyénre lesz szükség.

Ezeket a növelés érdekében tudomásra juttatva, legyen fölhíva egyúttal a vidéki közönség, hogy fiaikat gimnáziumunkba minél nagyobb számban idékezzék behozni. Az iskolai év kezdete október 1-je.

(Geduly Lajos újonnan választott evang. superintendens beiktatási ünnepélye) m. hó 22-én ment véghez a pozsonyi evangélikus német templomban, Székács József superintendens által vezetettven be új diszes hivatalába.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

(A budapesti lánchíd jövedelme) f. é. jan. 1-től jun. 30-ig összesen 260,703 ft 35 kr-ra megy.

(A világiállítási palota építése Londonban) csudás gyorsasággal halad. A roppant épületnek egész talapzata készen van már, s azon 1100 vasoszlopból, melyek az épület terhének emelésére rendelvek, 400 már rendeltetése helyén áll. Az egész vasmunkával, melyre 80,000 mázsa van kivántatik, okt. 30-án már készen lesznek. Okt. elején a szépművészeteknek szánt osztály már befedtetés és készen álland, febr. elején pedig az egész épület készen leend. A kiállítási szándékoknak helyérti folyamódásai csak szept. 30-ig fogadtatnak el. Azt mondják, oly nagy a folyamódók száma, hogy ha mindegyiknek kívánását teljesítenék, akkor csupán azon angol kiállítók számára, kik már eddig folyamódtak helyért, kétszer is nagy épületet kellene építeni.

(Az idei termés hazánkban.) A hozzánk érkező nagyszámú tudósítások szerint az idei termés Magyarországon csaknem minden részében kedvezőleg ütött ki; ellenben az erdélyi lapok az ottani rossz termésről és növekedő drágaságról panaszkodnak.

(Gazdák érdeklő hírek.) Egész Olaszországból a termésről kedvezőtlen tudósítások érkeznek. Az utóbbi időkben beállt afrikai hőség az egész termést semmivé tette. A nagy forróság miatt az erdőkben a fák kezdenek kiszáradni. Takarmány nincs. Víznek nagy hiánya van; a folyók, patakok kiszáradtak; Parmában, Modenában a barkokat le kellett ütni vízhiány miatt. Genua körül is oly nagy a vízhiány, hogy a szomszéd helységekből a lakosok hordókkal mennek Genuába, hogy a kutakból, melyekből a hajókat ellátják, házi szükségüket fedezék.

(Marhabetegség.) Nagy-Szebenben és környékén aszály ütött ki a szarvasmarha közt, s már is tetemes kárt okozott.

(Pozsony város tanácsközménye egy fontos kérdés fölött.) Pozsony város képviselő-testülete mult havi egyik ülésében azon fontos kérdés fölött tanácskozott: mily uton és módon lehetne Pozsony város kereskedelmét és iparát további súlyosodásnak gátot vetni? Legelőbb egy állandó dunahid építését látta szükségesnek, s miután az államvaspályát az a terv foglalkodtatja, hogy Marcheggnél a Dunán hidat verjen, elhatározatott, Bécsbe egy küldöttséget indítani, melynek feladata leend, rábírnai a vaspályagazgatóságot, hogy az áthaladást Pozsonyba tegye át. Továbbá a gabonakereskedés emelésére raktárak s egy gabnabörze építése, valamint a gabnapiac szabályozását tünt ki nemcsak ohajthatóknak, de föltétlenül szükségesnek is. Míntán azonban a község pénzereje ez intézkedések foganatosítására nem elégséges, határozattá lón: minden mázsa kiviendő gabna után egy krajczár kivitelit vámost léptetni életbe. E rendszabályból 8—10,000 ft. tiszta hasznót várnak. Magától értetik, hogy e vám az átmeneti forgalmat nem érinti.

Közzétettek, egyletek.

(Az országos szennygyűntészet), mely eddig Győrött volt, Pécsre tétetett át.

(Új alapítvány a zenedéknél.) Gr. Wenckheim Krisztina a budapesti zenede javára 120 ftnyi alapítványt tett.

(Az eperjesi takarékpénztár forgalma) 1860. jul. 1-től 1861. jun. 30-ig 3,883,327 ft 12 krt tett; az egylet vagyona 1,021,765 ft, jövedelme 91,398 ft 70 kr.

Balesetek, elemi csapások.

(Gyilkosság és megkísérelt öngyilkosság.) Aug. 22-én a Józsefvárosban egy asztalos nejét borotvával meggyilkolták. A gyanyu egy asztalos legényre esett, ki az asszonyval, mivel ez tőle a kívánt pénz megtagadta, civődött s reggelre eltiint. Másnap délen a tábori kórház mellett épen akkor fogták el, midőn magát szintén borotvával akarta kivégezni. — Ugyancsak aug. 22-én a városligetben egy 19 éves hajadon a tóba ugrott a pávaszigetről, de kimentették. Tetteinek oka nincs tudva, de valószínűleg szerencsétlen szerelm miatt vetemedett a borzasztó kísérletre.

(Tűzvesz.) Duna-Mócs helység Komárommegyében aug. 18-án majd egészen hamuvá égett. E község a magyar biztosító társaságnál 6 évre volt biztosítva, de már a második évre megtagadta fizetendő díját. A szükkeblőség kezerien megboszulta magát a lakosok.

Mi ujság?

(Szent István király ünnepét) a két testvérhonban mindenütt fényesen ülték meg. Arad és Kolozsvár városok a nagy nemzeti ünnep alkalmából ki is voltak világítva. Ezt a főváros is megtehetette volna.

(Szent István napján Czenken) a családi sirboltban gr. Széchenyi István emlékeztetőre nagy gyászünnepély tartották, melyre a közel és távol vidékről számos résztvevő jelent meg.

(Sz. István napját Bésben) m. hó 25-én illő fényvel ülték meg. A sz. misét a kapuczinusok templomában Korizmic Antal püspök, az egyházi beszédet pedig Rimely Mihály, a Pázmán-intézet aligazgatója tartá. Jelen volt a magyar és erdélyi udv. kancellária teljes személyzete, gr. Forgách Antal és b. Kemény Ferenc vezetésével. Emeltek az ünnepély fényét Kunszt József, kalocsa érsek, Jekelfalussy püspök, gr. Eszterházy Mór, miniszter stb.

(Sz. István napját Karlsbadban is megünnepelték.) A szent misét Jónás pécsi kanonok tartá, s az ott mulató magyar vendégek tömegesen voltak jelen az ünnepélyen, köztük Eszterházy herceg is. A magyarokhoz csatlakoztak a lengyelek is. — Hasonló tudósítás érkezett Hallból is, hol éppen mintegy 40 magyar tartózkodik. A lengyelek itt is csatlakoztak.

(Pest város), régi alkotmányos jogához ragaszkodva, melyszerint élet és halál fölötti joggal rendelkezik a szabad királyi városok, a vásár idejére a mezelen kéz tartotta pallost a városház kapuja elé kitette. Az e jelvényt tartó pózna tetején Magyarország és Pestváros czimerei láthatók.

(A mult vasárnapra tervezett dínyünnepély), a „helyzet komolysága” miatt nem tartatott meg. Hát akkor tán nagyon „tréfás” volt a helyzet, mikor kihirdették az ünnepélyt?

(A lipótvárosi templom építését) Pestváros lakossága egyelőre félbehagyatni rendelte, miután az évenként e célra határozott tízezer forint az idén már nemcsak elfogyott, hanem a tett szállításkért már másik tízezer fittal is adós.

(Deák Ferenc, a haza bölcse), mostanában mindenféle ovatiók tárgya. Az ország minden részéből számos bizalmi szavazattal tisztelték meg, Eperjesváros pedig legközelebb díszpolgárává választotta. — A felosztott alsóház tagjai aug. 22-én a lövölde helyiségeiben bucsulokomára jöttek össze, hol az első felköszöntés természetesen Deák Ferenczre történt. Másnap a képviselők testületileg tisztelték, először Deák Ferencznél, aztán Ghyecz Kálmán elnökénél. Esti zenével is megtisztelte mindkettőjüket az egyetemi ifjuság dalárdája.

(Velenczéből Deák Ferencz arczképét) több ezer példányban megrendelték. A remek föliratot a velenczeiek örömjongva fogadták.

(A budai magyar népszínházban) lesz 20 páholy, 312 ülőszék, 50 támlás karszék. Az egész helyiség mintegy 1800 nézőt fogadhat be, ezek közül 400 a karzatra jut.

(A magyar színészet gyámlóítása Nagyszombaton.) Nem lehet elismerni föl nem emliténünk, hogy Nagyszombat városa egyik közelebbi gyűlésében elhatározta a magyar színészetet lehetőleg segíezni; e végre pályázatot hirdett az ottani színháznak jövő évi jan. febr. és márcz. hónapokban leendő átvételére. A helyiség ingyen engedtetik át, s az illető társulat havonként 100 ft segélyezésben is részesül.

(Születi ünnepély.) A Visegráddal szomszédos Bogdányban szeptember hó folytán nagyszzerű szüreti ünnepélyt szándékoznak rendezni.

(Hibás összeírás.) A szathmári püspökségben a lelkeseknek azon utasítás van adva, hogy magyarokul csupán azon hivatkozást tegyék, a kik egyedül magyarul, és más semmiféle nyelven nem beszélnek; miért is a „Magyarország” szathmári tudósítója figyelmezteti a m. Akademiát, hogy a szathmári püspökség által beküldendő összeírásnak kövte higgyen. Tudva van, hogy a szathmári püspök Haas Mihály ur.

(Mező-Komáromban a dohányültetvényeket) három vitéz finánc egy szálit kitepte, azután pedig az udvarokra rohant s az ott felaggatott dohányfüzereket szintén összevagdalta. A dohány ellen dícsőségesen vívott csata két álló napig tartott. Ezután fölkeresték a vendégfogadót s az éjre szobát kértek, de a vendéglős azt mondta: „nincs.” Most csak szalmát kértek, hogy rajta legalább a vendégszobában hálhassanak; mire ismét csak azt a választ nyerték, hogy „nincs.” Ekkor az egyik elkecsereve fordult társaihoz, mondván: „Látjátok, mit hozott nekünk a constitutio?” — Constitúciónak nevezik az ő látogatásait!

(Hét országra szóló áldomás.) Annak öröme, hogy a szulnain csatornánál a munkálatok ohajtott sikerrel történtek, az európai bizottság, melynek elnöke Omer basa, szept. 3-án nemzetközi ünnepélyt szándékozik rendezni, azon az áldomást megírván. Mintegy 180 személy van meghívva Európá különböző országából. Magyarországból hivatalosok atyjuk érdeiménél fogva gr. Széchenyi Béla és Ödön, s Szabó József akad. tag, ki ez idő szerint geologiai kutatásokkal foglalkozik az aludnán, az Akadémia megbízásából.

(Hála-nyilatkozat.) Répásy Antónia Mezősy Tamásné, férjem s kis-korú Gyula, Mária s Gusztáv gyermekeim nevében is, hálás köszönetemet nyilvánítom, azon tisztelt szegedi polgártársaknak s honvédeknek, kik közreműködésükkel, boldog emlékü nagybátyámnak, atyám testvérenek volt magyar tábornok, Répásy Mihálynak, már-már feledékenységbe ment, s elhagyott sírdombja felett, emlékszóbot emeltek. E sírkő is emlékeztette gyermekemet, ha felnőnek idővel, hogy úgy szeressék az árva hazát, mint a dícsőült szerette azt. — Kelt Szabolcsmegyében, Gégényben, 1861. aug. 25-én. — Répásy Antónia, Mezősy Tamásné.

(Oktroytált városok.) Ugylátszik, hogy a cs. pénzügyigazgatóságok minden magyarországi falut városrá oktroyálnak. Ugyanis az adóexekutiót felüggesztő miniszteri rendelet azt mondja, hogy az exekutió szept. 15-ig csak a városokban fog folytattni; mivel pedig azt tapasztaljuk, hogy az a miniszteri rendelet dacára a falukra is minden válogatás nélkül kiterjesztetik, ebből azt kell következtetnünk, hogy a cs. pénzügyi hatóságok a falukat teljhatalomuknál fogva városokká oktroyálták.

(Executio dohány-bűn (!) miatt.) Nagymihályon még több hónap előtt történt, hogy a pénzügyöröktől egy általuk elkobzott dohányos szekeket elvettek s így tulajdonosához visszakerült. A dolgot már el is felejtették, midőn aug. 16-án 65 katoná szépen berukok a községbe s magát elszállásolja oly egyénekhez, a kiket a dohány-elvevésben részeseknek gyantított. A beszállásolási jegyekre — mert az exequálók ilyeket osztogattak ki, — azt volt írva, hogy „wegen Tabak-Verbrechen.” A finánczoktól vissza foglalt dohányért 4200 ftot követeltek a községtől, mi alkudozás után végre 1200 ft-ra szállítottak le.

(Ez is dohány elleni harc akart lenni.) Vép mezővárosban Szombathely mellett két finánc jelent meg 12 csendőr fedezete alatt a dohányültetvények kiirtására. Mielőtt azonban az öldökléshez hozzáfogtak volna, beültek a korszamba egy kis szíverősítőt felhörpenteni. Ez alatt a nép zankint gyűlt össze a korszma körül s száz torok ordította: „agyon kell ütni őket!” Hogy baj nem történt csak annak köszönhető, hogy a szolgabíró oda érkezvén, a bősziült népet némileg lecsillapította, a finánc- és zsandárhadat pedig pandurok által kísértette ki a városból. Így hiúsult meg egy jobb sorsra méltó, s bizonyára fényes diadalal végzendett hadjárat!

(Finánc-boszu) A temesvári cs. pénzügyi igazgatóság utasította alarendelt hivatalnokait és a bankot, hogy a kormányellenes irányu „Grenzboten” című lapba ne adjanak hirdetések, hanem minden ily célra a job-érzelmi „Temesvári Ztg.”-ot vegyék igénybe. Ily nemes boszuval egy pesti lap ellen is élt egy bizonyos társaság amott a Dunaparton, mert ama lap elég vakmerő volt egy a társaságot hazafiatlanságért megrovó közleményt fölvenni.

(Csuzsy Pál cs. kamarás), a kin nem rég az a nagyszzerű rablás követett el Besehelyen, m. hó 22-én életének 80-ik évében elhunyt.

(Krudý Kálmán hírhedt rablót) Diószegi Taddé nógrádi csendbirtos elfogta. A diós-jenői erdőben találkoztak, s kemény viadal fejlődött ki köztük. A csendbirtos pisztolyal lött rá s kezét és oldalát megsebesíté. A vete volt két pandur pedig kardvágásokkal sebesíté meg, s csak miután az ellenállásra képtelenné volt téve, lehetett megkötözni.

(Schaumburg-Lippe Adolf, uralkodó herceg), mint magyarországi birtokos, a m. Akadémia palotájára 1000 ftot, s tőkijére is ugyanannyit ajándékozott, urbér-kárpótlási kötelezvényekben.

(Ujvidéken m. hó 29-én Tököl-ünnepet tartottak.) B. Eötvös is több tudós kíséretében (köztük Jókai is) leutazott a nevezetes szerb ünnepre, melyen a Kisfaludy-társaság is képviselve volt.

(Sutherland angol hercegnőt), ki a magyar nemzet iránt különös előszeretettel viseltetik, s nyelvünket is szépen beszéli, az egyetemi dalárda tagjai m. hó 24-én szerénáddal lepték meg szállásán.

(Toulmin Smith angol jogtudós) a „M. O.”-ban egy külföldi levelező olyannak mutatja be, mint a kinek nemzetünk igen sokkal tartozik. Őt maga Kossuth avatta be a magyar ügyek alapos ismeretébe, s tíz év óta különösen az időségi sajtóban ő tett legtöbbet az angol közvélemény fölvilágosítására és megnyerésére. Jelenleg neki magának is van közönye: a „Parliamentary Remembrancer,” mely minden évben csak a parlamenti ülésszak alatt jelenik meg, s a parlament működésére szorítókozza, azt nagy alaposággal tárgyalja. Toulmin Smith nagy becsben tartja Corpus Jurisunk egy példányát, melyet Kossuthtól kapott ajándékban, s hogy mennyire otthon van közjogunk s történetünk ismeretében, azt a magyar ügyben közelebb megjelent két röpiratra is tanusítja.

(Csángó-magyar ünnepély.) A hétfalusi csángók részéről minden évben megtartatni határozott népünnepet néhány falu ez idén is megünnepelte. Legjelentékenyebb volt a bácsfalusi, hol néhány magyar költemény is szavaltattak.

(Et tu, fili mi, Brute!) Zagrábból távsürgöny jelenté, hogy Jellasics altábornagy, Horvátország alkaptányá, esküje letételénél tett, s Bécsben zokonvett nyilatkozata miatt nyugdíjaztatván, Klagenfurtba belezetett, minek folytán quietál. A horvát országgyűlés fölterjesztést és küldöttséget határozott ez ügyben a császárhoz.

(Türk tábornok házasság.) Francia és olasz lapok írják, hogy vitéz hazánkfa Türk tábornok, Wyse-Bonaparte hercegnőt veszi nőül. A hercegnő Bonaparte Lucian unokája, 22 éves, rendkívüli szépségű s kitűnő műveltségű. Türk tábornok már jelentette házasságát Carignan hercegnék, ki rendkívüli előszeretettel viseltetik a derék magyar tábornok iránt. A „M. S.” magán tudósítása szerint a boldog völegény arájával Comoba érkezett.

(Az olaszországi magyar legio tisztii kara is) megünnepelte sz. István napját. Mintegy száza menő tiszt gyűlt össze e napon közös, gulyásos ebédre, hol lelkes toasztok mondtak a hazára, Türe, Deák és vele minden jeles hazafira.

(A magyar huszárokat) kezdik nyírbaálni; megszüntették náluk a tarsolyviselést. Lassankint majd úgy felviszik a dolgukat, hogy egy szép reggelen térdig erő csatos nadrágot és frakkot kell felöltöniök.

(Haldózás.) Dr. Mokossy, az egykor fővárosunkban kedvelt orvos, Árokszálláson 67. éves korában hágymában elhunyt.

(A Győröri mennek a Reichsrathba) Van t. i. Győrött egy korcsma, melyet a Reichsrathról neveztek el. Ugy hisszük, hogy az igazi szonjas ember még ilyen Reichsrathba sem jár.

(Az izraelita ügyvédjelöltek egy emlékiratot) szándékoznak a királyi táblánál benyújtani; ebben azt igyekeznek bizonyítani, hogy hazai törvényeink az izraelitáknak ügyvédi vizsgálatra való bocsátatását nem ellenzik.

(Helfy Ignác, derék hazánkfa), jelenleg a turini „Perseveranza” főmunkatársa, egészsége helyreállítása végett Genuában fürdöket használ, még pedig az olasz kormány költségén.

(Főhivás tűzkárosultak segélyezésére.) Szmr. csányi Darius, Árva-megye első alispánja felszólított intéz az emberbarátokhoz, hogy Pekelnik Zabidó, valamint más, ez évben tűzvész által súlyosan látogatott arvinegyi községek fölsegélyezésre könyöradományokkal járulni kegyeskedjenek. Az adományokat a lapok szerkesztője kéri intézteni.

(Szarvas, aug. 12. Emlékkönyv.) Az emberi érzelmek egyik legszebbitké, a hála kegyelet-nyilvánítását gyakorlá az alkalommal közönségünk, midőn az 1856-ik évben dühöngött epemirigy áldozatává lett helybeli lelkész és békési evang. egyház kerületi esperes nagytisztelt Placsó István lamvainak a kegyes hívek jószívű adakozásai folytán begyűlt összegből diszes síremléket állítottak. Ezen síremlékkö leplezési ünnepély a helybeli evang. egyház közönség folyó hó 11-én délutáni 3 órakor tartotta meg a sirkertben nyugvó megdicsőült hamvai felett. Megható volt az ünnepély az Isten szabad ege alatt az örök álmaikat alvó holtak mezején, hol az egykor földi pályáikon szorgalommal munkálkodottak porai nyugosznak, míg szellemük az örök béke honába átköltözve, a mindent intő végtelen hatalom körébe csoportosulván. — A megdicsőültől éltében lelki malasztot, s íhletet nyert közönség nagy számmal volt képviselve e gyászünnepélyen, melyen különösen szívrható látvány volt a síremlék közelében az elhunytban férjet, s apát vesztett bánatos övét láthatni, kik keservökben sürű könyveket hullatának az emlékkö talapzatára, bizonyítékul a forró szeretetnek, melylyel a megdicsőültől éltében viseltették.

Az ünnepély Z. Lajos néptanító ur által szerzett, és betanított magyar-szövegű alkalmi ének elzengésével vevén kezdetét, ezután nagytiszt. I. István, és K. Dániel lelkész urak tartottak emlékszóveket, az előbbi tót, az utóbbi magyar nyelven, rajzolván benne a megdicsőült életét, az egyház érdekében erjedetlen munkásságát, előtintetvén őt mint a hívek jó emlékeztetőre igazán méltó lelkész, végre ékes beszédekben megmutatták, hogy az elhunyt mint ember és lelkész egyaránt méltó volt a tiszteletre, és a kinek elhunytával a vallásos irodalom is szenvedett, melynek hogy munkás tagja volt, tanusítják a most is kőzéken forgó vallásos munkái, különösen az elemi iskolák izámára irt kété-ja, mely által a vallás idvezítő tanait a serdülo ifjuság szívébe csepegtetni célozta.

Végül nem lehet említetlenül hagyni a M. Berényi ev. egyház amaz elismérésre méltó tettét, miként — a megboldogult iránti tisztelet nyilvánításául — e gyász ünnepélyen magát küldöttségileg képviselteté. — Pál J.

(Széchenyi-emlék leplezése.) Aug. 19-én, Szatmárban, a bikszádi fürdő mellett eső Köszeg-Remetén az avasi közönségnek nagyszzerű ünnepe volt: az avasok áldozatkészsége által emelt Széchenyi-emlék leplezetett le ünnepélyesen. Az ut, melyen az ünnepélyre menő közönség haladt, mindkétfelől. Avas-ujvárostól Remetig zöld fával volt beültetve, s az egész avasi vidéken mindenfelé belátható dombtető, hol az emlék áll, körül volt véve magyar és román zászlókkal és töltött ágyukkal. Nemcsak a közeli, de a távolabb eső városok és helységek is nagy számmal voltak képviselve, névszerint Szatmár, Váralja, Nagybánya, Felsőbánya, Sárköz, Aranyos-Medgyes, Sziget, a bikszádi, büdössári és viski fürdők közönsége stb. Dudás József remeti ref. lelkész imája után b. Vécey József, másodalispán magyarul, azután Erdős László g. e. esperes románul, s végre Domahidy Pál ismét magyarul jeles beszédeket tartottak. B. Vécey Mari k. a. alkalmi költeményt szavalt, ugyan ő koszoruzta meg a leplezett emléket is. A fényes ünnepély lakoma zárta be. Egy tudósító megjegyzi, hogy Ujfalu Miklós, Szatmármegye első alispánja azért nem lehetett jelen az ünnepélyen, mert a jószágát elfoglalt harcosló katonaság által nem bocsátatott el lakából.

(Adóbehajtás.) A „M. O.” írja, hogy Zélan gr. Brunsvik Gézánál 22 lovas és 58 gyalogkatoná, mindjárt első naptól fogva szaporitva, gyakorlat a végrehajtást. Mind a házigazda, mind neje irányában gorombaságokat követtek el, végre saját három szobájukból is kiszorították őket, s oda is 38 közlegényt szállásoltak be; a lovakat, kocsiakat stb. lefoglalták, sőt utóljára mind a gróft, mind nejét foglyokká tették, s minden kapu és kijárás, még az istállók elé is, egy-egy szuronyos őr állítottak. Hatodik nap már csak egy szobát hagytak az uraságnak.

(Erdélyi országgyűlés), ugylátszik, tetleg fogja életbe léptetni az országbirói tanácsokmány munkálátában foglalt ideiglenes törvénykezési szabályokat. Csikszék bizottmánya utasításul adta tisztviselőinek, hogy ezen ideiglenes szabályokat szorosán kövessék.

(Nagybányaváros is ki volt világítva) Sz. István napjának előestéjén, s az ünnepet diszesen ülték meg.

(Verekezés.) Ipolyásagon mult hó 18-án mintegy 30 vadászkatoná és a lakosok közt véres összeütközés volt, úgy hogy az ott tanyázó 60 zsandár szüksegesnek látta a fegyveres beavatkozást. Mind a katonák, mind a polgárok közt számos sebesülés történt.

(Tűzvesz.) Aka helység Veszprém megyében aug. 16-án, két ház kivételével egészen a lángok martaléka lett.

(Csernovits Pétert Csongrádvárosa) díszpolgári sorába emelte.

+ (Tűzvész.) Hontmegyéből írják a „M. O.”-nak, hogy a több hét óta ott levő katonaság mulatását égések jelölik. Mikolán és Honton 40—40 ház lett a lángok martaléka. Ez utóbbi helyen a katonák vezére bizonyítványt követelt az előjárásáért, hogy a falut nem a katonák gyújtották föl, sőt inkább az oltás körül kintuntették magukat; ha erről bizonyítványt nem adnak, a katonaság megkettőztetésével fenyegetőzött. Adtak írást, de a mely tanukra utalva jelenti, hogy midőn a tűz kiütött, a lakosok közül ugyszólván, senki sem volt a faluban, csak a katonák, s a tűz fellobbanási színhelyéről is csakugyan katonák lopózkodtak elő. Aug. 21-én hír szerint Nyék égett, hol szintén foly a végrehajtás. Ságót is felgyújtással fenyegetik, de a hatóság, a mennyire lehet, vigyáz.

+ (Haldózás.) *Tasner Antal* m. akad. levelező tag, azelőtt gr. Széchenyi István, legujabban pedig b. Sina Simon titkára m. hó 26-án, életének 53-ik évében meghalt. Nyugodjanak békével hamvai a derék hazafinak, ki-

ben azon fényes korszaknak egyik legavatottabb tanuját s tevékeny nap-számosát vesztettük el, melyre halhatlan Széchenyink árasztott áldást és dicsőséget.

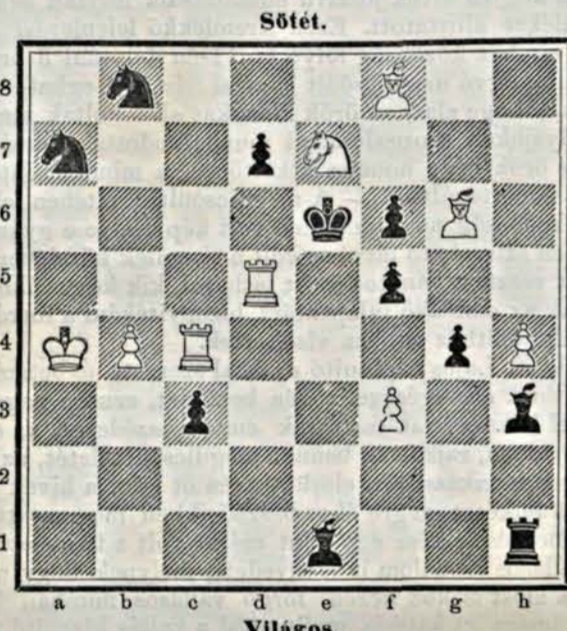
+ (Haldózás.) Szentgyörgyi *Horváth Ottmár*, volt 1848-iki képviselő és földbirtokos Pesten, aug. 26-án életének 41-ik évében gutaütés következtében meghalt. Hült tetemei Vas megyébe, a répcze-szentgyörgyi család sírboltba szállítottattak, eltakarítását végezték.

+ (Öngyilkosság.) Nagy Lajos, a királyi tábla ülnöke s a szegedi volt cs. kir. megyetörvényszék elnöke, Kecskeméten, szőlőjében agyonlőtte magát. Öngyilkosságának oka nincs tudva.

+ (Azon jómadarabokból, kik Csúzy Pált kirabolták), tizenkettőt Somogyból Beesehelyre kísérték szembesítés végett. Az elrablott holmikkól az ezüstszeleceze s a benne volt 40 db. arany és 16 darab ezres bankjegy Csúzy Pálnak már visszaadattak.

SAKKJÁTÉK.

88-ik sz. feladvány. — Weisz J. A. tanártól (Budán).

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

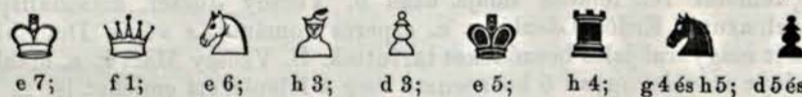
A 83-ik sz. feladvány megfejtése.

(Willmers Rudolftól Pesten.)

Világos.	Sötét.	Világos. A)	Sötét.
1) Fe3-f4+	Kc3-d4 A)	1) Fe4-f3	Kc3-b2
2) Bh3-c3	g7-g5	2) Bh3-f3+	Kb2-a1
3) Bc3-c5	tetsz. sz.	3) Bf3-b3+	
4) H vagy F+		4) Ff4-e5+	

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Lessen: báró Meszéna István. — Pesten: Cselkó György. — B. Újvárosban: Kovács Lajos. — Parabutyban: Rothfeld József.

VII. feladvány. — Pap Dezsőtől (Miskolczon).

Világos indul, s 2-ik lépésre matot mond.

Színházi napló.

Péntek, aug. 23. „A nyolczadik pont.” Vigjáték 1 felv. *Murget* után ford. *Valzel Károly* és *Szerdahelyi*. „Köszörületlen gyémánt.” Vigjáték 1 felv. *Buckstone* után angolból magyarosította *Tóth József*. Mind a két darabot ma először adták színpadunkon. A „köszörületlen gyémánt” egy falusi származású ifjasszony, magyarul mondva, falusi liba, udvariasabban szólva a természet romlatlan gyermeke, kit férje nyakrafőre mesterek által akar kiművelteni, de nem sokra megy vele, a mit az anyatétél beszit, nehéz arról leszoktatni. Prielle Kornélia, a kinek finom játéka iránt különben teljes elismeréssel viseltetünk, nem birt e szereppel annyira megbirkózni, hogy tökéletes diadalt nyerhetett volna. *Tóth József* és *Szerdahelyi* sem számíthatják e darabban szerepeiket a jobbák közé, bár mennyire igyekeztek is a mű gyengeségét játékkukkal feledtetni. De annál több jót mondhatunk a másik vigjátékról. „A nyolczadik pont” valódi francia szelleműsággal van írva; eredeti ötletek, élénk párbeszéd, gazdag leleményesség teszik mindvégig érdekessé. Lefordításával *Szerdahelyi* jó szolgálatot tett irodalmunknak s színművészetünknek. Előadása is hasonlíthatatlanul jobb volt, mint az előbbi. Különösen *Szerdahelyinek* igen jó szerepe van benne. *Prielle Kornélia* és *Tóth József* is jelesen játszottak. Közönség szép számmal. *Sutherland herczegnő* is egy páholyból nézte az előadást.

Szombat, aug. 24. *Stéger Ferencz* föllépteül: „*Hunyady László.*” Opera 4 felv. *Erkel Ferencz*től.

Vasárnap, aug. 25. „*A vén bakancsos és fia a huszár.*” Eredeti népszínmű 3 szakaszban. *Irta Szigeti József*. *Tóth József* ezuttal a föllépésben akadályozva levén, helyette a vörös cseh csaplárost *Tóth Soma* adta, elég eredetiséggel, de a vége felé nem egészen sikerülten. A „*Friczi*” csudálatos alakját *Szerdahelyi* személyesítette, új és önálló felfogással. *Réthy*, mint mások, jeles volt, *Szilágyi Sándor* is jól töltötte be helyét.

Hétfő, aug. 26. „*O nem féltékeny.*” Vigjáték 1 felv. Ezt követte *Boór Eteleka* k. a.-nak, *Caréy bécsi táncmester* tanítványának első színi kísérleteül: *komoly magántáncz*. Végül: „*Angolosan.*” Vigjáték 2 felv. A két, sokszor látott vigjátékot illetőleg nincs mit mondanunk; legfőlegb egyik másik színész késztetését kell megrónunk. A táncművésznő, kit fiatal-ság és szépség első tekintetre ajánlanak, szép jövőnek néz elé a táncművészet terén, melyen elvitáztatlan tehetségnek adta jelét. Közönség, daczára a vásári időnek, csekély.

Kedd, aug. 27. *Stéger Ferencz* föllépteül: „*Avajáró.*” Opera 3 felv. *Irta Bellini*.

Szerda, aug. 28. „*Manlius Sinister.*” Eredeti történelmi dráma 5 felv. *Irta Jókai Mór*.

Csütörtök, aug. 29. *Stéger Ferencz* utolsó föllépteül: „*Mártha.*” Vig-opera 3 felv. zenéje *Flotow*tól.

Szerkesztői mondanivaló.

5764. **Pap Gábor** urnak. Hiában kereste ön lapunk mult számában derék költeményét. Ott volt az, de mielőtt még másoknak is megküldhetük volna, kivették, s magunknak tartották ott, a hol nagyon megtetszett. Eléggé csodálatos az, de fájdalom nem segíthetünk ezuttal a bajon.

5765. **Nagyvárad**. Z. Képzelné fogja ön, hogy a küldött két költeményt miért nem tiszteljük meg ugy, a mint megérdemelnék.

5766. **Kolozsvár**. Betegh F. Lapunk mult félévi folyamából a 17, 18 és 22 számok hiányzanak. Ha így tetszik, kiadóhivatalunk megküldheti a csonka példányt.

5767. **Kecskemét**. A rajzokat köszönettel vettük s készítettjük. A vázlatot kérjük, lapunk terjedelméhez s szelleméhez alkalmazottan.

5768. **M. E. és F. G.** A vendégszerzet szép dolog, de kérdés: lehet-e azt ismeretlen embereknek ismeretlenül joggal követelni? s azonfelül e miatt oly hangos panaszt emelni akarni a nyilvánosság piaczn?

5769. **Sári**. A beszélt okvetlen közölni szándékozunk. Mikor? oly kérdés, melyre most még nem felelhetünk. A megjelenés után kérjük ön jelentkezését. Bővebb bemutatásra nem volt szükség; régóta van szerencsénk. Szívesen látjuk mindenkor.

5770. **Igló**. A válasz közelebb.

HETI NAPTÁR.

Hó-és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
September		Aug. (ó)		Elul R.			
25 Vasár.	F 15 Órang	F 14 Eg	20 A 10 Istv.	5 20	6 40 26	0 56	4 41
26 Hétfő	István k. Jus	Igaz	21 Thaddé	5 21	6 38 27	2 9	5 9
27 Kedd	Mansvet p.	Serapia	22 Agathon	5 23	6 36 28	3 14	5 34
28 Szerda	Rozália szüz	Mózes	23 Lupus v.	5 23	6 35 29	Böjt év	4 43 5 58
29 Csütör.	Victorin p.	Hercule	24 Eutichius	5 24	6 33	1 T. 56 22	6 4 6 20
30 Péntek	Zacharias pr	Magnus	25 Titus	5 26	6 31	2 2. ánné	7 26 6 43
31 Szomb.	Regina sz.	Regina	26 Adorján	5 27	6 29	3 1. Sab.	8 47 7 9

Holdnegyed: ● Ujhold 4-én 21 óra 28 perczkor éjjel.

TARTALOM.

Székács József. (Arczkép.) — A p-i várbán. *Tompa Mihály*. — A nők polgári helyzete különböző időkben és népeknél. (Folytatás.) — A homonnai kastély. (Képpel.) *Matolay Viktor*. — A „királyi eskü” jelenete „*Hunyady László*” operából. (Képpel.) — A Tisza virágzik, *Dr. Sz.* — Egy magyar kertész levelei Kis-Ázsiából. *Nogell István*. — Egyveleg. — **Tárház:** A „nemzet gazdasszonyai”-nak kiállítás. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Sakkjáték. — Színházi napló. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő **Pákh Albert**: (lak. magyar-utca 1. sz.)

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utastandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Gozdu Manó, Krassómegeye főispánja.

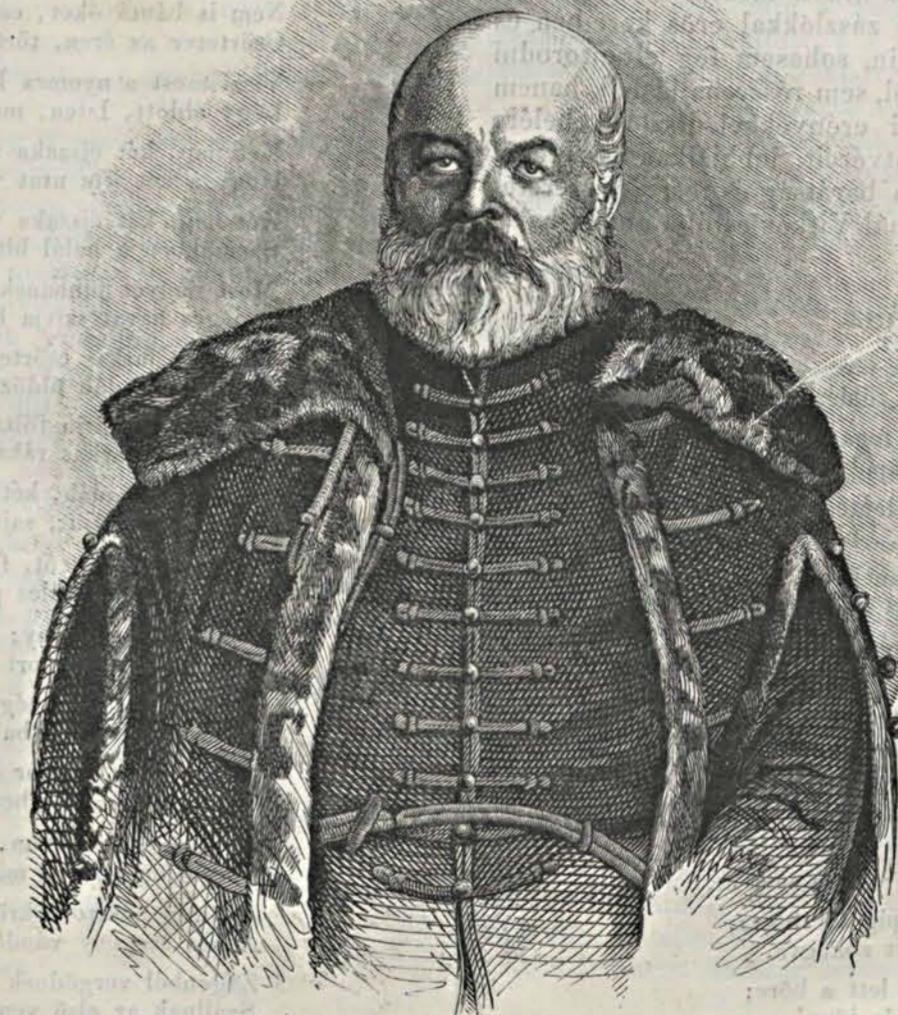
Jelen válságos korszakunkban, midőn Európaszerte, de különösen Magyarországon oly felette fontos kérdés a nemzetiségi ügy okos elrendezése, kiváló figyelem tárgyai azon jelesek, a kik polgári erényeik s hazafias lelkiüetök tisztasága mellett, helyzetöknél fogva, mintegy a nemzetiségek képviselőiül vannak hivatva.

Ilyen férfiu kitünőleg azon derék kazánkfia, kinek arczképét s rövid életrajzát itt nyújtjuk olvasóinknak.

Gozdu Manó 1802-ik évi febr. 22-kén született N.-Váradon; atyja Gozdu Athanasz ottani előkelő polgár, kereskedő s városi tanácsnok, édes anyja Király-Daróczi Bogárné Anna, egyős nemes család leánya volt. — Tanulmányait a nagyvárad g. n. egy. román iskolában kezdette, aztán ugyanott a r. kath. gymnasiumban és akademiában folytatta, egész a jogtudomány második évéig, melyet Pozsonyban hallgatott, hová Szlemenics jogtanár országos hire ragadta a tanulmányait buzgalommal gyakorló ifjút, ki itt is annyira megnyerte tanárai rokonszenvét, hogy mai napig több bensős barátal dicsekedhetik a jogtudós férfiak sorai között. — 1823-ban avattatott fel Pesten királyi táblai jegyzővé, egy év mulva pedig ügyvédi oklevelet nyert „kitünő” fokozattal.

Ha részletes lélektani firkészet volna czélunk Gozdu Manó életrajzának jelen vázlatos leírásában, itt hosszabban lehetne időznünk, mert kétségkívül jurátus korában lön megvetve a világos elméjü román-magyar ifju lelkében azon érzelmek s nézetek alapja, melyek egész életpályáján keresztül füzőve évről évre szaporiták az érett férfiu leklében is azon szép jellemvonásokat s elfogulatlan nézeteket, melyeknél fogva őt mind a magyar, mind a román ajku hazafiak egyaránt

jeles testvéröknek ismerik és örömmel vallják. — A szorgalmas ifju ugyanis nemcsak a jurátusi rövid évet tölté az akkori hírneves ügyvéd és magyar-szerb költő Vitkovics Mihály irodájában, hanem mint ügyvédi segéd is oldala mellett töltött három évet; mert — ámbár fiatal kezdői helyzetéhez képest, saját kezére is volt elég pöre, — annyira ragaszkodott köztiszteltben állott jeles főnökéhez, hogy nem birt élte végéig megválni Vitkovics házatól, kit határtalanul tisztelt, főkép azon kiváló jellemvonásáért, hogy mint született szerb oly határozott magyar hasafi volt. A mellett, hogy keblében hasonló hazafias érzelmek mindig erősebb gyökereket vertek, egyszersmind a magyar irodalom iránt is határozott kegyelet fogamzott keblében, a mi annál természetesebb, minthogy a magyar irodalom akkori jelesei, annak ujabbkori alapítói: *Kazinczy Ferencz*, *Virág Benedek*, *Berzsenyi Dán*, s a *Kisfaludyak*, *Fáy András* s mások, *Vitkovics Mihály*nak, a dicső magyar-szerbnek vendégszerető házánál szoktak barátságos koszoruba füződni, melynek szellemébrészto ihlete nem téveszthető el jótékony hatását mindazok kedélyére, a kik velök együtt lehetnek, mely szerencsében az ifju Gozdu, mint *Vitkovics* kedvelt embere, rendesen szokott részélni.

Gozdu Manó.

Gozdu Manó az ügyvédséget választván életpályául, mint *Vitkovics* köréből kedvezőleg ismert fiatal ügyvéd, mindjárt kezdetben elég szerencsével dicsekedheték. Különösen meg kell itt említenünk, hogy ő volt az első, ki 1826-ban a pesti és budai tanácsokhoz, hol azelőtt évszázadok óta latin volt a törvénykezési nyelv, magyar keresetleveleket adott be, nem egy senator és ügyvéd csodálkozására. És az, ugy hiszszük, magyarosodásunk fejlődése kronikájának érdekében is méltó a feljegyzésre, hogy Magyarországon fővárosában egy román születésü ügyvéd adott be legelőször magyar keresetlevelet!